

Za Trst je treba vendar nekaj ukreniti

Danes pričujemo o potrebnih podatkih o zahtevah na področju pomorstva, ki so jih postavili županji jadranskih pristanišč ministru za trgovinsko mornarico na sestanku v Bariju. Precej teh zahtev se nanaša tudi na kritičen položaj tržaškega pomorstva, ki se izraža v statističnih podatkih o razvoju samega prometa pa tudi o pomorskih progah, ki imajo Trst za svoje izhodišče.

V zadnjem času prav pogosto opozarjajo vlado na tržaške probleme izločeni predstavniki, ne samo župani, temveč tudi poslanci oziroma senatorji. V zadnji številki smo pričeli izvešček iz govora krščansko-demokratskega poslanca Benija v parlamentu, se prej pa so poročali o pogostih nastopih senatorja Vidalija in korist tržaških ladjedelnic. Danes naj se omenimo resolucijo komunističnih poslancev Franca, M. Bernetti in Lizzera o tržaškem in trziškem pristanišču ter o pomorskih progah z izhodiščem v Trstu. Ta resolucija, ki so jo obravnavali v parlamentarnem odboru med razpravo o proračunu ministrstva za trgovinsko mornarico, zahteva tudi: revizijo rimske pogodbe o Evropskem skupnem trzišču, kolikor ta daje posebne tarife prednosti Hamburgu pred Trstom. Podobne ugodnosti naj bi priznali tudi tržaškemu pristanišču.

Po zadnjih podatkih se položaj v tržaškem pristanišču ni prav nič zboljšal, nasprotno, promet celo nazaduje. V prvih devetih mesecih je promet skozi Javna sklada (prosto lukar) ki sicer ne zajema celotnega prometa čez Trst, a je vendar značilen za sedanji razvoj) znašal 1.366.000 ton (lani v istem času 1.555.000 ton), kar pomeni, da smo letos v pomorskem prometu nazadovali za 11,5 odst. Nazadovale je obsegi izkrcanega blaga (letos 835.000, lani 922.000 ton), pa tudi obseg vkrcanega blaga (letos 511 tisoč, lani 613.000 ton). V posameznih blagovnih skupinah se zrcali nazadovanje takole: premog in rudnine letos 441.000 (lani 485.000), žito 108.000 (220 tisoč), les 114.000 (123.000), in promet raznega blaga 702.000 (797.000). Značilno je, da je nazadovanje tudi promet z raznim blagom, ki relativno daje večje obsege.

Tudi ti podatki o razvoju prometa dovolj opozarjajo vse odgovorne oblasti, da je končno treba le nekaj otipljivejših storitev za zboljšanje gospodarskega položaja v Trstu, in sicer zlasti v pomorstvu. Glede na zemljepisni položaj Trsta in njegove tržne pogoje bi bilo povsem zgrešno ujemati vse napore v industrializacijo.

Kaj zahtevajo jadranska pristanišča

O sestanku županov italijanskih jadranskih pristanišč (Trsta, Benetk, Ancone, Barija in drugih) na vselejmu v Bariju ter o obljubah, ki jih je dal minister za trgovinsko mornarico Dominico predstavnikom ten pristanišč, smo poročali že v zadnji številki. Tržaški župan dr. Franzl je po svojem povratku v naše mesto dal sodelavcu tržaškega lista «Vita nuova» nekaj zanimivih pojasnitev o zahtevah jadranskih pristanišč, ki bi jih radi se zaželeli.

Zahtev jadranskih pristanišč je v Bariju predstavljal ministru za trgovinsko mornarico beneski župan inž. Favaretto-Fisca. Naglasil je, da so sedanjega posredovanja za zaščito koristi italijanskih pristanišč na Jadranskem morju bila več ali manj neuspešna. Pri vseh novih gradnjah državnega holdinga Finmare (v katerem so vključene plovne družbe «Tržaški Lloyd», genovska «Italia», beneska «Società Adriatica di Navigazione» in «Tirrenia» v Neaplju) je imela prednost obala ob Tirenem morju. Kaže, da bo po istem kopitu izveden tudi načrt za delitev novih gradenj; sedanje ladjavne ne zadostuje, da bi z njim obvladali promet v jadranskih lukah, še manj pa tujo konkurenco, zlasti jugoslovansko; jadranska pristanišča ne bodo tako zmogla svojih nalog kot južna pristanišča Evropske gospodarske skupnosti; treba je priznati, da Trst edinega bolj čuti konkurenco Reke in Kopra, in to ne samo glede jugoslovanskega prometa, temveč tudi glede prometa s tržaškimi zalozilnicami. Dr. Franzl je naglasil, da bo na čelu ustanovitve Pristanišč ustanovne v Trstu izveden. Predstavniki Skupnosti jadranskih pristanišč so ministru za trgovinsko mornarico še postavili naslednje podrobne zahteve:

Stari ladij «Saturnia» in «Vulcania», ki vzdržujeta promet med Trstom in Severno Ameriko, je treba nadomestiti z novimi, oziroma postaviti na to progo ladij «Leonardo da Vinci» in «Cristoforo Colombo» (ki sta v genovskih rokah); zgraditi naj se dve motorni ladiji za vzdrževanje proge med Jadranskim in Daljnim vzhodom, ali pa naj se ta proga odvzame Ge-

Amerika bo branila dolar

Do kdaj pasivnost plačilne bilance - Pričakujemo hujšo konkurenco evropskim izdelkom!

Na skupščini guvernerjev Mednarodnega denarnega sklada in Mednarodne banke za obnovo in razvoj je predsednik Kennedy presenetil zborovalce z odlično izjavo, da bo njegova vlada sprejela vse potrebne ukrepe, ki so potrebni za ohranitev sedanje paritete dolarja nasproti zlatu (35 dolarjev za unčo). Vlada si bo prizadevala, da skrajša primanjkljaj v plačilni bilanci ter bo branila dolar, ne da bi pri tem prizadela koristi ostalega sveta. Tudi prizadevanja ostalih držav, tudi predsednika Kennedy, naj gredo v tej smeri, kajti z varnostjo dolarja je združena varnost vseh.

Pred zaključkom skupščine je ameriški finančni minister Dillon naglasil, da se ameriška plačilna bilanca v zadnjih mesecih giblje povoljnejše, da torej ne bo primanjkljaj v tem letu dosegel 5,2 milijarde, kakor so nekateri prvotno domnevali, pač pa se bo sukal med 2,5 in 3,5 milijarde dolarjev, ko bodo zbrali podatke za zadnje tromesečje tega leta. Plačilna bilanca se zdaj razvija ugodneje, je kakor v tem času lanskega leta.

KAJ SO AMERICANI ŽE STORILI

Ugodnejši razvoj ameriške plačilne bilance pripisujejo izvedenci v precejšnji meri ukrepom ameriške vlade za ovrhavanje odтока zlata v tujino. Tako so julija guvernerji Federal Reserve Systema dvignili obrestno mero od 3 na 3,5 odst. Poleg tega je bila uvedena ročnina pristojbina za izkrcanje iz obresti. Predsednik Kennedy je naslovil Kongresu posebno spomenico o vprašanju ameriške plačilne bilance. Enotni gospodarski komite (Joint Economic Committee) v Kongresu je objavil poročilo ustanove Brookling Institution prav o istem problemu. Kongres je namreč povelil tej ustanovi nalogo, naj prouči, kako se bo plačilna bilanca razvijala do leta 1968; prav tako je Kennedy svojim gospodarskim svetovalcem (Council of Economic Advisers) naročil, naj se temeljito pozanimajo za to vprašanje.

KAJ MENIJO AMERIKSI IZVEDENCI

Delo ustanove Brookling Institution je vodil znan ameriški gospodarski svetovalec Walter S. Salant, s katerim je sodeloval šest drugih ameriških gospodarskih svetovalec. Njihovi zaključki niso zanimivi samo za ameriško gospodarstvo, temveč tudi za vse zahodnoevropske države, torej tudi za Italijo.

KAKO SE BO GIBALA AMERISKA PLAČILNA BILANCA

Brookling Institution se je pri proučevanju tega vprašanja oslonila na podatke Kennedyevih gospodarskih izvedencev, pa tudi na razne razprave univerzitetnih profesorjev in izvedencev Mednarodnega denarnega sklada. V svojem poročilu govorijo izvedenci Brookling Institution o dolarju kot «sibik devizi» ter prihajajo do zaključka, da za dokončno ustabilitev dolarja ne zadostuje uravnoteženje ameriške plačilne bilance. Izvedenci so mnenja, da bo ameriška plačilna bilanca zopet aktivna leta 1968, in sicer za 1,9 milijarde dolarjev. Do tega zaključka so prišli na podlagi proučevanja «začetnega razvoja»; po drugih domnevah pa naj bi bila bilanca leta 1968 pasivna, in sicer za 6 milijonov dolarjev. V veliki meri bo razvoj odvisen od obsega ameriških investicij v tujini.

V CEM BO PREDNOST AMERIKE PRED DRUGIMI DRŽAVAMI?

Ameriški izvedenci so prepričani, da se bo ameriška plačilna bilanca izboljšala tudi zato, ker bodo ameriški proizvozniki v zunanjih trgih lažje konkurirali evropskim. Ameriško blago bo namreč v primeri z evropskim cenejše, in to zaradi tega, ker bodo proizvodni stroški ameriških podjetij manjši. Plače ameriškega delavca se namreč ne višajo tako naglo, kakor v nekaterih evropskih državah (v Franciji, Italiji in Zah. Nemčiji). V Ameriki računajo, da se bodo plače ameriškega delavca višale povprečno za 4,4 odst. na leto, višanje produktivnosti pa naj bi znašala 2,9 odst. na leto. Cene se bodo v Ameriki dvigale povprečno za 3,5 odst. Kakor rečeno, bo ta počasnejši razvoj v narasleju proizvodnih stroškov utrdil položaj ameriških podjetij nasproti evropskim.

V Franciji, Italiji in Zahodni Nemčiji so se plače (na uro) povisale za 8,7 odst., medtem ko se je proizvodnost povečala za 4,9 odst. Plače se torej višajo hitreje kakor proizvodnost. To je imelo za nujno posledico skok cen, ki je znašal povprečno 3 odst. na leto. (V Veliki Britaniji je položaj nekoliko ugodnejši.) V bodočih petih letih (1962 do 1968) bo kupna moč denarja v Franciji, Italiji in Zahodni Nemčiji na domačem trgu padla za 20 odst. Drugi ameriški strokovnjaki se vprašujejo, ali se bo Amerika izognila temu razvoju; ali ne bodo tudi ameriški delavci postajali lažje zahteve industrijem. Vsekakor se tudi države v Zahodni Evropi borijo proti dviganju plač in cen.

V tem pogledu je značilen primer Danske. Ko so oblasti pri tej deželi izgubile nadzorstvo nad naraščajočo inflacijo, so se odločile za odlične ukrepe. Meseca marca so prepevale davke, postavile okvir, v katerem naj se gibljejo plače pa tudi cene, oziroma dobički in div-

dende. Prav tako so v Zahodni Nemčiji zavirali dviganje plač v kovinski industriji.

KAKO NAJ BI SE DVIGNIL AMERISKI IZVOZ

Izvedenci ustanove Brookling Institution računajo, da bo močnejše povečati ameriški izvoz prav zaradi omenjenih okoliščin, to je zaradi upadanja konkurenčne moči evropskih proizvodov, in sicer naj bi se ameriški izvoz tako dvignil, da bi leta 1968 dosegel 31,4 milijarde dolarjev, medtem ko je lani znašal 20,5 milijarde. Takšen razvoj bo dovoljeval tudi povišanje uvoza, ki se bo lahko dvignil od 16,1 milijarde na 23,3 milijarde dolarjev. V tem primeru bi prebitek v ameriški trgovinski bilanci znašal namesto 4,4 8,1 milijarde dolarjev.

(Podatke smo deloma posneli po mesečnem biltenu ameriške banke First National City Bank)

Municija za sovjetsko petrolejsko ofenzivo

Redni letni napredek v izvozu petroleja iz Sovjetske zveze in njenih zaveznic se je v preteklem letu prvič po daljšem obdobju občutno zaustavil. Lanskost je bil namreč izvoz dosegel 33 milijonov ton proti 30,7 milijonov ton v letu 1961; napredoval je le za 2,25 milijona ton ali približno 7 odst., medtem ko je napredek v prejšnjih treh letih znašal 6 do 7 milijonov ton letno ali 36 odst. Proizvodnja surovega petroleja v državah vzhodnega bloka se je lani povečala za 11 odst. in je dosegla 206 milijonov ton. Tudi lani sta največ izvozili Sovjetska zveza (okoli 30 milijonov ton) in Romunija. Izvoz skozi ruska in romunska pristanišča na Črnem morju je znašal približno 17 milijonov ton; v prihodnjih treh letih se bo verjetno še znatno zvišal (vštevši tranzit skozi pristanišča na Baltiku), z dograditvijo naftovodov v Vzhodni Evropi in Sovjetski zvezi. Dobra polovica lanskega izvoza — nekako 18 milijonov ton — je odpadla na surovi petrolej.

Sovjetska zveza namerava v bodoče še povečati izvoz petroleja v zahodne države. Med vzhodnimi in zahodnimi državami ni bilo v zadnjih časih sklepanih stebelnih sporazumov, po katerih bi se bil izvoz petroleja iz držav vzhodnega bloka povečal. Sovjetska zveza bo pri tem naletela na precejšnje težave, kajti še sedaj skušajo zahodne države z ustreznimi ukrepi preprečiti, da bi se bolj prodrla na zahodni trg. Strokovnjaki menijo, da se bo sovjetski izvoz petroleja na Zahod sicer povečal, toda v zelo omejenem obsegu; delno zato, ker v samih državah vzhodnega bloka čedalje bolj narašča potrebnost za surovino, deloma pa zato, ker se organizacija NATO upira do bavi čevi širokemu premeru Sovjetske zveze. Zato se graditve omenjenih naftovodov utegne zavleči. Ta zakasnitev bo gotovo škodovala nadaljnjemu sovjetskemu izvozu petroleja.

Največ sovjetskega petroleja v Italijo

SZ in njene zaveznice so v preteklem letu izvozile vsega 32 milijonov 980.000 ton surovega petroleja in derivatov; od tega 22 milijonov 275.000 ton v evropske države, 4 milijone 300.000 na Kubo in 6 milijonov 405.000 ton v ostale države. Med evropskimi državami je uvozila največ vzhodnega petroleja Italija, in sicer 7 milijonov 315.000 ton, sledijo Zah. Nemčija s 4 milijoni 175.000 ton. Švedska z 2 milijonoma 865.000, Finska z 2 milijoni 795.000, Avstrija z 1 milijonom 155.000 in Francija z 1 milijonom 125.000 ton. Ostale evropske države so uvozile manj kakor milijon ton petroleja, med temi je tudi Jugoslavija z 295.000 ton. Od ostalih držav sveta pripada daleč prvo mesto Japonski, ki je lansko leto uvozila 3 milijone ton vzhodnega petroleja na vsemem mestu je Egipet z 1 milijonom 610.000 ton, preostale države pa so uvozile manj kot milijono ton.

Znatno se je lani povečal uvoz petroleja iz držav sovjetskega bloka v skandinavске države (za 11,5 odst.) in sicer od 5,8 na 6,4 mil. ton); predvidevajo, da bo v prihodnje še znatno narasel; kajti v načrtu je graditev številnih naftovodov do Baltskega morja, eden celo do Finske. Dobri del petroleja na Finskem in v Islandiji je sovjetskega izvora, na Švedskem pa zavzema ta nekako petino vsega uvoženega petroleja.

Japonska je pričela uvažati sovjetski petrolej šele pred tremi leti. Sovjetska zveza in Japonska sta sklenili sporazum, po katerem naj bi slednja uvozila okoli 3 milijone 400.000 ton ruskega petroleja, na leto, narazvilo temu pa ga je lani uvozila samo tri milijone ton. Lansko leto so prvič nabavile sovjetski petrolej Ceilon, Sudan in Gana. Med državami onstran Atlantika uvažajo sovjetski petrolej samo Brazilija.

Glede razvoja petrolejske pro-

izvodnje v Sovjetski zvezi prihaja ameriški petrolejski svet na podlagi statističnih podatkov iz sovjetskih virov do zaključka, da se bo ta do leta 1980 močno dvignila in dosegla kar 700 milijonov ton, medtem ko je leta 1960 znašala samo 147,9 milijona ton. Na Uralu in ob Volgi naj bi se že v desetletju 1960-1970 kar petrolja, do leta 1980 pa bi dosegla polovico vse proizvodnje v Sovjetski zvezi. Proizvodnja se bo zlasti dvignila v Ukrajini, kjer so v zadnjih časih odkrili bogata petrolejska ležišča, močno naj bi napredovala tudi v Turkestanu, Kazahstanu in v nekaterih drugih predelih Sovjetske zveze. Odkritja petrolejska ležišča na bi v Sovjetski zvezi leta 1980 dosegla okoli 10 do 15 milijard ton.

Za svojo petrolejsko ofenzivo proti zahodnim petrolejskim koncernom bo torej ZSSR imela na voljo dovolj «municije».

Pocenitev sovjetskega petroleja zaradi naftovodov

Alain Vernay domneva v «Le Monde Diplomatique» da bo Sovjetska zveza lahko znižala prevozne stroške za petrolej v Evropi, ko bodo dograjeni naftovodi, in sicer za 70 odst.; v dveh letih bo dograjen naftovod priateljstva, po katerem bo tekli petrolej od Volge na Madžarsko in Češkoslovaško in dalje po severnem kraku proti Poljski in Vzhodni Nemčiji do roba Skandinavije.

Sovjetska zveza je povečala svoj petrolejsko mornarico od 800.000 ton v letu 1958 na 1 milijon 670.000 ton ob koncu leta 1962. Med letom 1963 in 1965 se bo njeno petrolejsko ladjstvo dvignilo na 1.800.000 ton. Med tem bo 6 tankerjev s tonazlo 48 tisoč in 13 s tonazlo 35.000 ton.

Alain Vernay je mnenja, da Sovjetska zveza ne bo prodajala petroleja kljub znižanju cen v tumpungu. Sicer niti Organizacija izvoznikov petroleja (OPEP - Organisation des pays exportateurs de petrole) ki združuje proizvajalce petroleja Srednjega vzhoda in Venezuele, ne miruje ter pridobiva na moči. Organizacija bo lahko v kratkem znižala cene za 25 odst., in to v primeru, ako bi sovjetska petrolejska ofenziva šla predaleč.

2 letalom v Afriko

VII.

Od česa pa Sudanci živijo? Sudan sodi brez dvoma med gospodarsko nezadostno razvite države, čeprav se je v teku zadnjih desetletjih dokopal iz zalogosti in primitivnega gospodarstva precej visoko. Dandana je Sudan proizvodnik ene izmed najboljših vrst dolgoživkega semena, ki sta tudi glavno izvozno blago. To so Sudanci dosegli z razvitim sistemom namakanja na ozemlju južno od glavnega mesta med obema Niloma, tako imenovani Geziri (džazira pomeni otok), pa tudi na nekaterih drugih območjih, kakor n. pr. okrog Kassale na vzhodu. Drugi najvažnejši proizvod in obenem izvozno blago je gummi arabicum; kar štiri petine svetovne proizvodnje ga prihaja iz Sudana, pridobivajo ga pa iz neke vrste akacije. Kljub skoposti zemlje je dežela toliko bogata tudi z govejo živino, da jo celo izvažajo v sosednji Egipet in da izvažajo tudi goveje koze. Kamele v Hartumu ali Omdurmanu skoro ne vidis; na vzhodu v bližini morja se jih prosto pase desetstose in desetstose. Tudi sadja (limon in grapefruita, — italijanski pomeli —, zlasti pa banan), ima dežela več kot ji je potrebno za domačo potrebo. Tudi arašidov (pistacij) je obilo. Glavni kmetijski pridelek pa je duras.

GOSPA NHU, ZENA NGO DINH NHUA, NACELNIKA TAJNE POLICIJE IN POLITICNEGA SVETOVALCA JUZNOVIETNAMSKEGA PREDSEDNIKA DIEMA, JE PRAVAKAR STOPILA IZ AVTOMOBILA V PARIZU. SPREMILJA JO FAM HAK HI, JUZNOVIETNAMSKI POSLANIK V PARIZU. MAJHNA JE, MLADA, LAHKO BI REKLI TUDI LJUBKA. PO PARISKIH ULICAH JE STOPICALA TAKO NALAHKO. DA JE NEKI FRANCOŠKI CASNIKAR ZAPISAL, DA JE SKORAJ LETELA. IN VENDAR POSTAJA PRAVI STRAH ZA AMERIKO. IZ BEOGRADA, RIMA IN PARIZA SE JE NAMREČ ODPRAVILA V AMERIKO, DA BI PREPRICALA AMERIKANCE. NAJ NIKAR NE ODTRGAJO DIEMU FINANČNO POMOČ. PRAVILNO, DA BO POSEGLA KAR V NOTRANJE POLITIČNE RAZMERE V AMERIKI IN JIH SE BOLJ ZBLJODILA S TEM, DA SE BO JAVNO NASLONILA NA TISTE, KI SO ZA DIEMOVO POLITIKO, OZARČAJE JI JE MOČNO POKVARIL BUDISTIČNI MENIH, KI SE JE PRAV TE DNI DAL SEZGATI NA JAVNEM TRGU V SAIGONU. VRH VSEGA JE POLICIJA, KI JI POVE LJUJE NJEN MOŽ, SE PRETEPLJA DOPISNIKA NEW YORK TIMESA, KI JE PRISOSTVOVAL PRIZORU: AMERISKI PO SLANIK LODGE JE PROTI TEMU PROTESTIRAL V ZUNANJEM MINISTRSTVU.

Sodeč po pisanju ameriških listov si ameriški državniški niti so edini, kaj naj Amerika ukrene, da bi rešila krizo v Južnem Vietnamu, kjer vlada Ngo Dinh Diem samovoljno z ameriško finančno pomočjo (1,5 milijona dolarjev na dan, všteti stroške za vzdrževanje ameriške posadke). Ameriške najvišje oblasti se v tem pogledu delijo na tri skupine, ki zagovarjajo različne politike glede Vietnama. Zunanje ministrstvo je za to, da Amerika gladko odzaga Diema, njegovega brata, političnega svetovalca in načelnika tajne policije Ngo Dinh Nhua, ki da je pod močnim vplivom svoje zene. Predsedništvo (Kennedy) je za to, da oblast v Južnem Vietnamu ostane v rokah Diemovih pristavcev, ki pa morajo menjati svojo politiko in vladati demokratično. Ameriška tajna informativna služba (CIA) ravna na lastno roko in neki ameriški listi celo trdi, da je dajala potuho Diemovi policiji, ko je vdrla v pagode (budistične molitnice).

Senator Church je v svojem osemnem govoru v senatu trdil, da niti krščanski mučeniki niso takim trpeli, ko so jih spuščali med divje zveri v arenah, kakor budisti v Vietnamu. Church je mnenja, da menda nastopil sporazum s Kennedyjem, da bi tako izvršili pritisk na Diema. Ker se najvišji predstavniki ameriških

Ameriško žito za Sovjetsko zvezo

Zaradi slabe žitne letine je Sovjetska zveza prisiljena uvažati žito iz tujine, da bi zagotovila prebivalstvu redno prehrano. Po mnenju zahodnih strokovnjakov je bila letošnja zretev v Sovjetski zvezi srednja in ni dosegla lanske. Lani so v Sovjetski zvezi pridelali okoli 147,5 milijona ton žita, od tega 76,6 milijona ton pšenice. V zadnjem času so v Sovjetski zvezi organizirali širokopotezno propagando za to, da bi kmetijske organizacije posejale čim več žita.

Predstavniki Sovjetske zveze so s Kanado zaključili sporazum, po katerem bo Kanada do julija 1964 dobavila Sovjetski zvezi 5,3 milijona ton žita in 575.000 ton moka, naslednje leto pa bo Sovjetska zveza uvozila iz Kanade še 500.000 ton žita. Za uvoz 5,3 milijona ton žita iz Kanade bodo Rusi plačali 500 milijonov dolarjev. V Kanadi je tudi Kitajska nabavila za okoli 360 milijonov dolarjev žita.

Kakor poroča New York Times, se tudi predstavniki Češkoslovaške pogajajo v Winni pegu za nakup žita; v Kanadi pričakujejo tudi bolgarske legacije, ki se bo prav tako pogajala za nakup žita. List poroča, da znaša vrednost sovjetskih nakupov žita v Kanadi 700 milijonov dolarjev. Poleg tega žita naj bi Rusi potrebovali še 100 do 135 milijonov bušlov žita, da bi zagotovili ustrezno prehrano svojega ljudstva.

Nemški glas o tržaški krizi

Von Carl Oos je za zahodno-nemški list «Deutsche Zeitung» (Köln) napisal članek «Trst, pristanišče brez zaledja». Članek je mirno napisan, nekako z zgodovinske perspektive in nosi tudi značilen podnaslov: «Nacionalizem ne more odpraviti gospodarskega mrtvila». Piše ugotavlja, da Trst ni bil ležen italijanskega «gospodarskega čudeža», ter omenja tudi razne pobude za omilitve tržaške krize, kakor načrte za zboljšanje železniških in cestnih zvez z notranjostjo Italije, pa tudi ustanovitve samoupravne dežele Furlanija - Julijskega krajin, ki naj bi — tako upajo Tržačani — prinesla Trstu go spodobsko povzpet; nevarnost pa je, da bo ustanovitvev samo upravnega dežele imela za posledico samo kopčenje novega uradništva. Glede konvencije Reke pripominja, da je ta resna in toliko laze izvedljiva, kot jugoslovanski pristaniški delavci manj stanejo kakor tržaški. Nemec zaključuje svojo reportažo takole:

Sožitje med narodnostnimi skupnostmi v Trstu je, v nasprotju s fašističnimi časi, danes zadovoljivo, čeprav prihajajo od tu in tam razne priporočbe. Slovenski kmetije iz cone B prihajajo v mesto ter prinašajo meso in v zameno kupujejo dnevnice potrebščine. Bari v mestu, v katerih postrežbo je ekspresno kavo, so polni ljudi najrazličnejših narodnosti. Po restavracijah se gnetejo domaćini poleg turistov. «Mule», kakor pravijo Tržačani dekline, sodijo med najlepše ženske v Italiji. Se vedno lebdi v zraku dah stare Avstrije nad mestom, iz katerega je odšlo mnogo mladih ljudi, ker so zgubili upanje, da bi se njihov domać kraj zopet gospodarsko povzpel.

prav zanimivih podatkov in oglejmo si spet ljudi same!

Post pri muslimanih traja kar celih 30 dni; mesec posta je deveti mesec v letu in se imenuje ramadan ali ramazan. Vernik ne sme takrat od sveta do sončnega zahoda nič jesti ne piti in ne kaditi, nekateri pravijo, da niti sline ne požirajo. V Sudanu pomeni to praktično od šestih zjutraj do šestih zvečer, kajti ob teh urah vzhaja in zahaja sonce skozi celoto leto. Seveda je predpis samo verski, a drži se ga večina ljudi, da to ne more biti brez vpliva na prizadevnost in delovno sposobnost ljudi v istem mesecu. Počasnost in skromniški učinek dela se takrat pozna povsod. Ramadan pa ni vedno ob enakem našem koledarskem času. Muslimansko leto (— letos 25. maja so začeli pisati leto 1383 —) je namreč lunino leto, ki ima šesti mesec po 30 in sedem po 29 dni, skupaj torej samo 354 dni, čeprav se celo vrsto prestopnih let, nas muslimani vendar moč ne prenehavajo. Tako pada ramadan vsakih toliko let v tisto sezono, ki jo je v dotični deželi najtežje prenašati. Uradni koledar je v Sudanu seveda gre gorjanski, kakor pri nas; ne tako v sosednji Saudski Arabiji, kjer se dandanes celo v uradnih spisih, uradnem listu itd. pišejo letnice po mohamedanski.

VERSEKE POSEBNOSTI

Dandanes tudi še vidis posamezne vernike na prostem, kakor n. pr. v parku, kako razgrajajo svoje molitnice.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Sovjetska zveza kakor tudi ostale vzhodnoevropske države so se obrnile za nakup žita tudi na Združene ameriške države. V tem pogledu se je javno mnenje v Ameriki razdelilo na dva tabora; zlasti nekateri redni publikanti so bili proti prodaji žita Sovjetski zvezi. Kennedy je bil nasprotnega mnenja, zlasti ker so v srednjehodnih predelih ZDA ostale velike količine neprodanega žita. Sprito tega je Kennedy lahko prodiril s svojim mnenjem, da je treba Sovjetski zvezi in vzhodnoevropskim državam v tem pogledu ugoditi. Kakor je Kennedy sporočil na tiskovni konferenci, bo Amerika Sovjetski zvezi in njenim zaveznikom državam prodala 4 milijone ton žita v vrednosti 250 milijonov dolarjev, in sicer po običajni mednarodni ceni. Nekateri ameriški politiki so namreč zahtevali, da bi Sovjetska zveza plačala žito dražje, in sicer vplačala pomoč ameriške vlade pridolalcem.

nase enje

Vreme in človek

Na tisoče balonov in balončkov pa tudi raket spušajo v nebesne višine, z ladij sredi oceana porajajo prečudne merilne aparate na stotine metrov pod gladino, na tisoče izsolanih in poklknih vremenslovec cepi skoraj noč in dan pri natančnih instrumentih, drugi zopet čakajo pri telefonih ali že prebirajo na milijone poročil z vsega sveta o toploti, zračnem pritisku, o gibanju vetrov in oblikah ter stanju voda; drave trošijo milijarde za vremensko službo — tudi do 10 milijard na leto — vse to samo za kratko dnevno vremensko poročilo, ki ga nazadnje napovedovalec hladno, prav poklicno prebere na radiu in si nato poslušalci č pogosto še brljejo norca iz njega, kadar ne drži.

Vendar postajajo vremenski poročila od leta do leta čedalje bolj resna zadeva in vremenske napovedi večno bolj pogosto držijo vsaj za eden ali dva dni; nekateri vremenski službe napovedujejo vreme tudi za mesec naprej. Kar pri znanju so si vsi natančno vemo, ob kakšni uri radio oddaja vremensko napoved in v gospodinjstvu ali koder je ob tisti uri doma, potprejajo čaka, da pride po drugem programu na vrsto vremenska napoved. Pogledite tudi casnikarje, ki so gotovo spretni tipalci razpoložene javnosti, kako v svojih listih posvečajo vremenski povesti cedalje več prostora ter tudi suhemu besediđu dodajajo celo vsak dan dopoljen zemljevid. Za listi seveda ne sme zaostati televizija, ki vedri in oblaci z narisanim soncem, s temnimi oblaki in pogosto z valovi razburkanega morja.

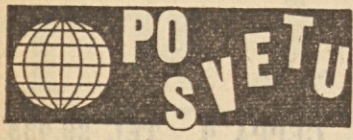
Nekadaj smo povpraševali mornarje, kako kaže na morju; po dežju nas je zanimalo, ali ni morda še Furlanka doignila krilo? (razvedrite za zahanjo); ali pa se v kotu pod Slavinom ne zbiraajo morda črni oblaki (napoved slabege vremena); ali gredo morda oblaki po jugu proti Gorici (drugo znamenje za slabo vreme). Danes pa se niti kmetije ne ozirajo več zvedavo proti nebu in ne izprašujejo svojih žena, ali jih ščiplje v nogi, temveč čakajo na vremensko napoved po radiu.

Vremenska poročila niso važna več samo za mornarje in pilote ter teletnike, temveč so dragocena tudi za vinogradnike. Zlata bi bila vredna točna vremenska napoved letos za kmetla, ki mu vsako leto na kmetijski izvedenici pripoajo, a so letos imeli prav tisti, ki so pričeli trgati dan, dva pred oktobrom. Ali ni težko zlato naravno pridobljeni sladkor, ki dvigne alkoholno gradacijo in od kletarja odpolni hudo skušnjavo, da bi se pregrešil proti zakonu? Prav tako je cisto zlato točna vremenska napoved za drvarja pa tudi za poltronika. S cektimi bi trgovci z drveni plačal vremenolovca, ki bi mu napovedal, ali bo tu di letos zima tako rezala v obraz kakor lansko leto.

Res čudovite reči prinašajo napredke znanosti. Znanost so pričeli tudi bolj centi in industriji in voditiji velikih obratov, ki njene izsledke uporabljajo v proizvodnji. Znanostjo učenjakov zbližuje nova doba tudi ljudi iz drugih, morda še bolj trdih poslovnih poklicev, ki so doslej videli v napojenjem učenjaku z debelimi naočniki nekaj povsem oddaljenega od resnične življenja in skoraj nekaj nepotrebnega, vsevega v zraku. Mar ni prav to zbliževanje po svojem delu in svojih pogledih tako različnih ljudi bogat ploid današnje dobe?

— lb —

Dober spomin se ne napravi uma, kakor ne slovca leposlovnega dela.

STRAHOVITA NESREČA

Na umetnem jezeru Valont med pokrajini Videm in Beluno je v sredo ponoči okoli 11. ure popustil jez pod pritiskom vode. Gladina vode se je nenadoma dvignila zaradi zemeljskega plazja, ki se je spustil v jezero. Voda je poplavlila več vasi, in sicer Longarone (s 1500 prebivalci), Pirago (s 600 prebivalci), Rivolta (z 200 prebivalci) (s 159) in Fae (z 80 prebivalci). Domnevalo je, da je pri tem zgubilo življenje nad 2000 ljudi. Vlada je proglasila zaščitno območje po vsej državi. Pregrada je ena izmed najbolj visokih na svetu. Zbirno jezero je napravila družba SAIDE iz Benetk za svojo elektrarno.

SILNE CLOVESKE ZRTVE MOR. SKEGA VIHARJA. Morski orkan, ki mu pravijo «Flora», je divjal te dni nad otoki Haiti in Kubo. Povzročil je veliko škodo in zahteval mnogo človeških žrtv. Na Haitiju naj bi število žrtv presegalo 4000, desetine pa jih že pokopali okoli 2000. Vihar je napravil tudi veliko škodo na Kubi. Spremlja ga silovit dež. To ima za posledico velike povodnje, ki uničujejo nasade vseh vrst. Voda bi bila skoraj po tleh, za seboj tudi predstavlja Fidel Castro, ko se je vozil čez neko reko, da bi obiskal prizadete kraje. Kubanska vlada je izjavila, da ne sprejme pomoči ameriških uradnih ustanov, pač pa samo pomoč od posameznih ameriških državljanov.

PAPEŽ ZA REORGANIZACIJO CERKVENIH UPRAVE. V svojih zadnjih izjavah je papež Pavel VI. jasno povedal, da bo treba preurediti sedanjo osrednjo cerkveno upravo (kurijo), ki je sestavljena iz 12 kongregacij (nekakšnih ministrstev). Uprava, ki je zastarela, je bila uvedena že leta 1588; predpostavljamo, da je bila leta 1917, ko je bil papež izvoljen, izvršena revizija kanonskega prava. Treba bo poskrbeti za tesnejše stike med kurijo in škofi, na drugi strani pa dati škofom več avtonomije. Rimski dopisniki nekaterih listov pišejo, da bo verjetno sedanja osrednja uprava, ki jo v glavnem vodijo italijanski kardinali, bolj internacionalizirana. Mnogi menijo, da se cerkveni zbor ne bo tako kmalu zaključil. Verjetno bo prišlo tudi do tretjega zasedanja prihodnje leto, in sicer v jeseni, ne izključujejo niti četrtega zasedanja spomladi 1965. Sedanje zasedanje naj bi se zaključilo 8. decembra 1964. Važne spremembe pričakujejo od razprav o točki «De Ecclesia» (glede notranje uprave Cerkve), pa tudi od točke «Cerkve v sodobnem svetu», ki je izšel od prve. Veliko pozornost je zanimalo papežev imenovanje starih kardinalov, ki bodo kot njegovi predstavniki prisostvovali vsem sestankom na koncilu ter mu bodo poročali o njihovem poteku. Glede obnovitve poklica diakonov so mnogi na koncilu različni, predvlastno vsakogar mnenja, da bi diakonom nikakor ne smeli priznati pravice do ženitve. Zagrebški nadškof Šeper se je zavezel za obnovitev diakonata; vprašanje celibata je tudi možno rešiti. Splitski škof Franič pa je izrazil pomisleke glede ustanovitve diakonata kot stalnega reda, zlasti pa glede morebitne ukinutve celibata.

TITO NA POTI PO AMERIKI. Po svečanem sprejemu v glavnem mestu Mehike (Ciudad Mijco), kjer je prišel predsednik Tito v stik z mehiškimi državljani, se je s svojim spremstvom odpravil na pot v drugo mehijsko mesto Mehike: v Guadalajaro. Tudi to mesto je priredilo gostino izredno toplega sprejema. Poleg jugoslovanskih častnikov, ki dnevno poročajo svojim listom o poteku Titovega potovanja, pošilja poročila o tem dogodku v svet več ameriških, evropskih in drugih tiskovnih agencij. Predsednik Tito se bo verjetno del časa zadržal v Mehiki, nakar bo odpotoval v Združene ameriške države. Predstavniki Jugoslavije pri Organizaciji združenih narodov Mi-80 Pavličević je obvestil glavnega tajnika OZN U Tanta, da bo Tito prisel v New York 20. oktobra in da bo na seji glavne skupščine OZN govoril 22. oktobra.

KARDELJ NA OBISKU V AVSTRIJI. Podpredsednik jugoslovanske zvezne skupščine Edvard Kardelj je te dni obiskal Avstrijo, da bi vrnil obisk, ki ga je pred leti opravil v Jugoslaviji paterkancler dr. Pittermann, znani voditelj socialistične stranke v Avstriji. Na Dunaju je bil podpredsednik Kardelj gost podkanclerja dr. Pittermanna. Kardelj je obiskal tudi predsednika republike dr. Scherfa, kanclerja dr. Gorbacha ter predsednika in podpredsednika avstrijskega parlamenta dr. Maleta in Waltrunnerja. V počastitev gosta je dr. Pittermann priredil sprejem; nato je priredil sprejem podpredsedniku Kardelju in njegovi soprogini tudi jugoslovanski veleposlanik Ivo Seradžić. Kardelj si je ogledal tudi obrat Združenih avstrijskih delavcev v Linzu.

VSAK TEDEN NOVA REVOLUCIJA. V zadnji številki smo poročali o vojaškem državnem udaru v Dominikanski republiki, v zadnjem tednu pa je vojaštvo v Hondurasu poskrbelo obveščevalnim agencijam o novih senzacijah. V Hondurasu so namreč opazili, ki jih je vodil polkovnik Lopez Arellano izvršili državni udar in vrgli predsednika Villado Moralesa, ki bi bil moral ostati na oblasti do 13. oktobra. Ta dan bi namreč morale biti v Hondurasu volitve; ustava določa, da isti predsednik ne more biti izvoljen dvakrat zaporedoma. Prvi dan revolucije je bilo ubitih okoli 120 ljudi, sicer se je borba zavlekla več dni. Nova vlada je pregledala prejšnjega predsednika, pa tudi kandi data za novega predsednika na listi liberalne stranke Rodasa Alvarada v Kostariko. Vojaštvo očita prejšnji vladi, da je bila preveč popustljiva nasproti levosmer nim agitatorjem.

ČESKOSLOVANSKA POBUDA ZA «KRSČANSKO MIROVNO KON-»

MEDNARODNA TRGOVINA

VELIKO ZANIMANJE ZA RAZSTAVE V PADOVI

Od 14. do 20. oktobra bosta v velleslovenskih prostorih v Padovi Razstava javnih uslug (SEP 63) pod geslom «Sodobno mesto» in Razstava notranjega prevoznika in skladiščenja (TRAMAG 63). V okviru teh razstav, za kateri vlada že sedaj veliko zanimanje, bodo tudi stranske razstave ožjega obsega, tako med drugim razstava gradbene tehnike za šolska poslopja (ki jo prireja Ministrstvo za javno vzgojo), razstava italijanske radiotelevizije, časnikarstva, tehničnih dokumentacij in razstava Državnih železnic.

JESENSKI SEJEM V VERONI

V Veroni so 10. oktobra odprli mednarodni sejem živine. Razstavljenih je 1500 glav govejv živine iz Švice, Nizozemske, Belgije, Švedske, Francije, Velike Britanije, Nemčije, Jugoslavije, Poljske, Madžarske in sedva Italije. Na sejm so razstavljeni tudi prašiči žlahtnih vrst iz Švice, Švedske, Belgije in Italije, medtem ko vlada za razstavo konj znatno manjše zanimanje, kakor prejšnja leta. Sejem bo trajal do vključno 15. oktobra.

Sejem «Sodobne elektronike»

Kot smo že poročali v zadnji številki, bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani od 12. do 20. oktobra deseti sejem «Sodobne elektronike».

O bogatem sporedu sejma je glavni ravnatelj Gospodarskega razstavišča Karel Kušar dal nekaj pojasnil, iz katerih posnemamo naslednje podatke. Na njem bo sodelovalo 83 razstavljalcev, od tega 27 domačinov in 56 tujih. Med jugoslovanskimi podjetji se sejma udeležijo tudi «Iskra» iz Kranja, ki bo razstavila vrsto izdelke s področja elektromehanike, elektronike, telekomunikacij in avtomatizacije; večina bodo ti proizvodi prvič javno razstavljeni. Zavod za elektriko in avtomatiko bo postavil na ogled med drugim dovršen visokovakuumski črpalni sistem v kovinski izgradnji in sodobne vakuumske merilnice. Ljudska tehnika — Zveza radioamaterjev Slovenije bo prikazala radijsko vodeno modele, tako radijsko vodeno plovidbo objekta v baze vodometna Urška. Ob priliki sejma bo drugi jugoslovanski sestanek o elektrinih meritvah in merilni opremi ter posvetovanje o sestavnih delih, na katerem bodo razčlenili domačo proizvodnjo na tem področju in je primerjal z inozemskimi dosežki.

IV. MEDNARODNI SEJEM MODNIH OBLAČIL V BEOGRADU

V velleslovenskih prostorih v Beogradu bo od 13. do 21. oktobra IV. mednarodni sejem modnih oblačil pod geslom «Moda v svetu». Sejm na seboj udeležijo poleg številnih jugoslovanskih podjetij avstrijski, zahodnonemški, francoski, italijanski, belgijski, grški, indijski in drugi inozemski razstavljalci. Na sejm bodo razstavljale najboljše tkanine, konfekcije, perila, trikotarje ter obutve in drugih oblačilnih predmetov nagradili s šestimi «zla timi košutami». V širni hali I. bo vsak večer modna revija. Med predstavitvijo bodo številni strokovno-poslovni sestanki industrijev, trgovcev in obrtnikov. Obiskovalci sejma bodo uživali 30 odst. popusta na jugoslovanskih železnica, razstavljeno blago pa bodo tudi lahko kupovali s tujo valuto, katere je v ta namen preskrbel finančni odsek sejemskega vodstva.

POMORSTVO

LADJE SPOŠNE PLOVBE
Motorna ladja «Bled» pluje proti Kopru, Trstu in Benetkam, kjer se bo zadržala 18. oktobra. Ladja «Bohinj» prispe danes v St. Vincent, okoder bo nadaljevala plovo proti Santosu in Buenos Airesu; tjakaj bo dospela 2. novembra. «Bovec» se je 9. oktobra zadržal v reškem pristanišču. «Zelengoraz» je na Splitu.

FERENCÓ. Češkoslovaški profesor bogoslovja J. Hromádka si pri zadržanju v Padovi protestantsko duhovščino v Zahodni Nemčiji pridobil za udeležbo na «krsčanski mirovni konferenci». Protestantske cerkve v Zahodni Nemčiji je pobudo Hromádke odbila. Kakor poročajo za bodonemski listi, imel Hromádka več uspeha v Zahodni Nemčiji; kajti mnogi zahodnonemški cerkveni dostojanstveniki so pripravili podpreti njegovo pobudo. Na predlog Hromádke naj bi na tej konferenci govorili tudi o zmanjševanju vprašanj, kakor o načrtu Rapackega (za ustanovitve brezatomnega področja v Srednji Evropi), o odgovodi Hallsteinove doktrine, o sklenitvi pogodbe o nenapadanju med Vzhodom in Zahodom Nemčijo ter o priznanju poljsko-nemške meje na Odrin in Nisi. Konferenca bi imela naslov «Drugi mirovni sestanki vseh krsčanskih cerkev», ter bi bila sklicana prihodnje poletje v Pragi. Doslej so bile tri podobne konference.

OSVOBODITEV PETIH ČESKO-SLOVANSKIH SKOPOV. Češkoslovaška vlada je dala praškemu nadškofu v Bernu, ki je bil interiran v nekem samostanu, in 4 drugim škofom popolno svobodo; ti so Karel Skoupý, Jan Vojtašak, Stanislav Zela in titularni škof Ladislav Hlad. Bernu je zdaj 74 let. Njega so po zasedbi Češkoslovaške aretirali Nemci. Po osvoboditvi leta 1945 je bil obdolžen veleizdaje in leta 1951 se je moral na podlagi razsode sodišča odreči izvajanja nadškofijske oblasti. Vprašanje je zdaj, ali se bo povrnil na svoje mesto. Značilno je v tem pogledu, da poroča napol uradna agencija CTK o «bivšem» nadškofu Bernu. Ta ni hotel zdaj podpisati vladnostne izjave. Dunajski kardinal Koenig je izjavil, da ne verjame, da se bo Bern lahko vrnil na svoje mesto.

tu. «Kraljevica» je zasidrana na Reki «Borhorja» je 1. oktobra zapustila Split, namenjena v Dakar, Conakry, Takoradi, Tema in Lome, kamor dospe 1. novembra.

NAPOVEDANE LADJE JUGOLINIJE

Odhodi iz Trsta:
Proga Jadransko morje - Bengal:ski zaliv: «Avala» 17. oktobra;
Proga Jadransko morje - Daljni vzhod: «Lovćen» 1. novembra;
Proga Jadransko morje - Daljni vzhod in Indija: «Jesenice» 1. novembra;

Proga Jadransko morje - Perzijski zaliv: «Vojvodina» 25. oktobra;
Proga Jadransko morje - Severna Evropa: «Sloboda» 13. oktobra;
Proga Jadransko morje - Ciper in Izrael: «Risnjak» 15. oktobra.

Prihodi:
«Nikola Tesla» iz zaliva ZDA 13. oktobra;
«Marjan» iz zaliva ZDA 30. oktobra;
«Lika» iz Daljnega Vzhoda 16. oktobra.

DENAR

Tečaj dinarja

Ob koncu turistične sezone upada popravnevalje po dinarjih v Trstu, ker odnaja v tem času mnogo manj turistov iz Italije v Jugoslavijo, z druge strani pa prihaja iz Jugoslavije še vedno precej potnikov v naše mesto in prinaša dinarje. Zato nazaduje tudi cena dinarja v Trstu. V resnici kupujejo zdaj tržaške menjalnice po 65 lir za 100 dinarjev in jih prodajajo nekako po 68 do 70 lir. Same banke pa so v Trstu potpisile dinar še mnogo bolj nazvaldo in na njihovih valutnih cenikih stoji: 60 lir za 100 dinarjev, včasih celo še manj. Banke nimajo v turistično mrtvem času interesa, da bi se bavile z menjavo tudi manjših vsot ter denar pošiljale naprej, zato določajo dinarju tudi tako nizko ceno. Seveda nastaja zaradi tega velika škoda za obmejni promet in za tržaške trgovine na drobno sploh, ker je sedanje majni norev, ki bi dali dinarje po takšnem tečaju: saj je dejanska kupna moč dinarja v Jugoslaviji, ki je tako blizu, mnogo višja.

Da ni pravilno razmerje med liri in dinarjem, kakor ga postavljajo v Trstu banke in menjalnice, se lahko prepričamo tudi na podlagi notranja lire in dinarja v Zuerichu, ki velja za eno izmed najvažnejših valutnih borz v Evropi. Za primer bomo navedli tečaje na tej borzi 7. oktobra: 100 lir je ta dan veljalo v Zuerichu 0,65 švicarskega franka, 100 dinarjev pa 0,55 švic. franka. Če preračunamo vrednost dinarja na sproti liri na podlagi teh tečajev v Zuerichu, dobimo tečaj: 79,7 lire za 100 dinarjev.

Po vsem tem je jasno, da je tržaški tečaj dinarja povsem samovoljen in izključno krajevne pomena. Se manj pa drži seveda tečaj dinarja v Milanu, kakor ga navajajo neresno celo nekateri gospodarski listi: 55 do 60 lir za 100 dinarjev. V Milanu pač redko kdo povprašuje po prostih dinarjih, ker se s njimi ne dajo poravnati trgovinski posli z Jugoslavijo; na drugi strani pa jih lahko neseš tja samo 1500. Poleg tega pa je uradni tečaj lire v Jugoslaviji tako ugoden, da se potnikom iz Italije ne izplača nositi s seboj večjih vsot jugoslovanske valute s tem prekriti jugoslovanske devizne predpise.

PARITETA LIRE V ZUERICHU	
8. oktobra 1963	
Frank franc.	126,98
Funt sterling	1741,94
Dolar ZDA	621,88
Nemška marka	156,37
Frank belg.	12,37
Funt egip.	908,46
Florint nizoz.	172,61
Krona šved.	119,97
Siling	24,11
Pezeta špan.	10,38
Escudo portug.	21,73
Peso arg.	4,1818
Kruzeiro brazil.	0,6128
ZLATO	
Marengo švic.	5840,10
Napoleon	5407,50

Dr. D. Skr.

(Nadaljevanje sledi)

človekov um ne miruje

PIVO V PRAHU

V Inštitutu za kemično raziskovanje v Padovi proučujejo uvedbo «piva v prahu», ki je že razširjeno v Združenih ameriških državah. Pivo v prahu ima iste značilnosti kakor tekoče pivo: v stiku z vodo se prične peniti ter ima natančno enak okus kakor sveže pivo. Sicer gre za pravo pivo, ki mu niso dodane druge snovi.

MORSKA VODA ZA DOMAČO UPORABO? Skupina vidnih strokovnjakov Mednarodne agencije za atomsko energijo na Dunaju proučuje možnost uporabe nuklearne energije za izločanje soli iz morske vode. Ako je to izvedljivo, bodo prečiščeno morsko vodo lahko uporabljali v domače in industrijske namene. To bi koristilo zlasti tistim državam, ki leže ob morju, vode pa ne bi tako rekoč nikdar zmanjkalo.

ZOBNA PASTA PROTI RADIOAKTIVNIM SNOVEM. Prof. Setaelae, specialist za radioaktivne snovi na finski univerzi v Helsinkih je po daljšem pro-

Koristno sodelovanje med italijansko in jugoslovansko industrijo

Spričo izpopolnitve jugoslovanske industrije možna tudi delitev dela

Jugoslovanska industrija se je že tako razvila in izpopolnila, da je lahko pristopila k sodelovanju s tujimi industrijskimi podjetji ne samo za nabavo licenc, temveč vsaj deloma tudi za delitvijo dela pri izdelavi določenih proizvodov. Tako se je razvilo sodelovanje jugoslovanske industrije z različnimi podjetji v Italiji, Avstriji, Švici, Zahodni Nemčiji, Franciji, Veliki Britaniji, na Nizozemskem in v Belgiji, na tistih, ki s nekatere italijanskimi podjetji v drugih državah. To sodelovanje zajema najrazličnejša industrijska področja, kakor elektrotehniko, kovinsko, kemično, industrijo motorjev in vozil sploh, ladjedelstvo itd. Kakor rečeno, se to sodelovanje ne omejuje na nabavo licenc, temveč zajema tudi izmenjavo določenih industrijskih proizvodov, cizroma delov teh proizvodov. Podjetja izmenjujejo med seboj tudi tehnične osebe in skribo za vzgojo narasčaja.

Pionirsko industrijsko sodelovanje se je razvilo zlasti v Italijo. Ugodne pogoje za to je ustvarila živahna trgovinska izmenjava, ki jo z druge strani industrijsko sodelovanje še pospešuje. Za takšno sodelovanje je bilo med italijanskimi in jugoslovanskimi podjetji sklenjenih že 80 pogodb.

Vpravi tipično je sodelovanje med tovarno avtomobilov «Crvna zastava» v Kragujevcu in «FIAT» v Turinu. Prvotno se je nanasalo samo na izdelavo majhnih tovornjakov, a pozneje je «Crvna zastava» odkupila od tovarne FIAT licenco za izdelavo osebnih avtomobilov 600 in 1100. V Kragujevcu je tako nastala velika tovarna teh avtomobilov, ki danes proizvaja še sama nekatere tipe vozil, z druge strani pa tudi FIAT nabavlja nekatere posamezne dele v Kragujevcu.

Jugoslovanska podjetja sodelujejo še z drugimi velikimi italijanskimi tovarnimi, tako n.p. «Zmaj» (v Zemunu) z «O.C.R.I.M.», Torino računskih strojev s «Serio», «14. Oktobar» z «Vender S.p.A.», «Elektrosrbija» z Magrini, «OBOD» z «A.S.E.», «Goran» s «Triplex», «BKA» z «GRIFO», Vlado Bagat (Za-

Z letalom v Afriko

(Nadaljevanje s 1. strani)

nejo v času molitve pod seboj preprogo, na njej pokleknejo in s sedejo na pete, se obrnejo proti Mekki, se priklanjajo in dotikajo s celom tal, nato pa vstanejo in se zrnjavno, obenem pa sepešajo svoj «šahadu» ali la ilaha ila «lah» (pričam, da ni boga razen Allaha) in «šahadu anna Muhammadan rastil allah» (pričam, da je Mohamed Allahov prerok). Pa še neko versko posebnost lahko vidimo: v moške je ženske ne gredo, v njih je prostor samo za moške. Sicer pa je v Hartumu tudi med do mačini precej prebivalstva, ki so priznava h koptski krsčanski cerkvi. Ker pa je večina ljudi mohamedanske vere, je petek v Sudanu tisto, kar je pri nas nedelja, glavni dan tedenskega počitka. Nekateri praznujejo seveda petek samo na pol, da pridejo tudi ob nedeljah na svoj račun, ali pa obratno. Pri vsem tem, in če upoštevamo praznike drugih ver, se bančnik ali pravnik ne sme čuditi, če priznavajo sudanski menični inopravni predpisi kar 130 meničnih praznikov («non-business days») na leto.

Verska pripadnost odloča o osebnem statusu. Tako dedujejo ženski potomci v zakonitem dednem nasledstvu polovico tistega, kar deduje moško potomstvo. Dovoljeno je seveda samo muslimanom, da imajo več žena; tistemu, ki prestopi v muslimansko vero, priznava Non-Mohammadan Marriage Ordinance pravico, da se loči od dosedanje žene ali da se poroči s še eno ženo, seveda vse po mohamedanskem cerkvenem pravu.

Kdaj in kako bodo v Sudanu modernizirali te predpise, je seveda težko predvideti.

Dr. D. Skr.

(Nadaljevanje sledi)

Sodelovanje z Italijo - Potreba po novih elektrarnah

Posebna strokovna komisija je izdelala poročilo o potrebnih električne energije v Sloveniji do leta 1970. Vsa industrijska podjetja so bila vprašana, naj navedejo svoje perspektivne potrebe po električni energiji. Potrebna električne energije v Sloveniji znaša danes za 1415 kWh (v Italiji 1100 kWh), v vsej Jugoslaviji pa okoli 520 kWh na leto na prebivalca. Poraba pa se zelo hitro dviga. Tako je znala v Sloveniji leta 1953 850 tisoč kWh, lani dve milijardi 330.000 kWh, leta 1967 bo znašala predvidoma 4 milijarde 450 milijonov kWh in leta 1970 pet milijard 313 milijonov kWh. Medtem ko splošno po svetu raste poraba električne energije letno za okoli 7 odst. ter se podvoji vsaki deset let, raste v Jugoslaviji mnogo hitreje ter se podvoji že vsaki pet let. Potrebna raste samo v industriji, temveč tudi v maloprodajni, ki beleži tudi skoke nad 20 odst. letno.

SE VEČ ENERGIJE ZA SLOVENIJO

Do leta 1967 bo morala Slovenija skrbeti za pokritje novih dveh milijard 120 milijonov kWh, do leta 1970 pa novih treh milijard kWh. Letnico 1967 navajamo zato, ker je zvezi izvršni svet sklenil, da je treba do tega leta zgraditi novih elektrarn s skupno instalirano močjo 760.000 kWh, pri čemer so bile izdelane razne variante, o katerih se ni padla končna odločitev.

Omenjena komisija je predlagala za Slovenijo zgraditev elektrarne Ptuj na srednji Dravi z močjo 133.000 kW in letno proizvodnjo 621 milijonov kWh ter termoelektrarno Trbovlje II z močjo 125.000 kW in letno proizvodnjo 690 milijonov kWh. V gradnji je že tovarna Ljubljana z močjo 60.000 kW in letno proizvodnjo 300 milijonov kWh. Kot varianta je namesto termoelektrarne Trbovlje II predlagana termoelektrarna Štanj III z močjo 200.000 kW in letno proizvodnjo milijardo 104 milijone kWh. Sedemletni gospodarski načrt, ki se pripravljata tudi za elektrarne, predvideva gradnjo več drugih elektrarn v Sloveniji, med njimi akumulacijsko elektrarno Bovec (Trnovo) na Soči.

POTREBNO SODELOVANJE Z DRUGIMI ELEKTRARNAMI

Navzile gradnji omenjenih elektrarn Slovenija v prihodnjih letih ne bo mogla pokrivati vseh potreb potrošnikov iz lastnih energetskih virov, temveč bo morala prejemati energijo iz Hrvaške in Bosne. Obenem bo morala stopiti v tesnejše zveze s sosednjimi elektro gospodarstvi skimi podjetji v Avstriji in Italiji za sezonsko izmenjavo presezkov. Se le ko bodo zgrajene velike elektrarne ob jadranski obali (Dubrovnik, Senj) bodo na razpolago ponovno večje količine električne energije za izvoz.

POGODBA Z ITALIJO PODALJŠANA

Pogodba o izvozu energije v Italijo, sklenjena septembra l. 1962, pa je bila podaljšana do 31. julija 1964. Po tej pogodbi bo Italija uvozila iz Jugoslavije najmanj 52,5 milijona kWh. Obenem je bila podaljšana tudi pogodba o izmenjavi energije. Po tej pogodbi bodo SELVEG in ELES medsebojno izmenjala okoli 10 milijonov kWh tako, da bo SELVEG to količino dobavljal v mesecih avgust, oktober t.l., ELES pa jo bo vrnil v januarju in februarju 1964. Ta pogodba se že izvaja.

POBODA Z ITALIJO

Pogodba o izvozu energije v Italijo, sklenjena septembra l. 1962, pa je bila podaljšana do 31. julija 1964. Po tej pogodbi bo Italija uvozila iz Jugoslavije najmanj 52,5 milijona kWh. Obenem je bila podaljšana tudi pogodba o izmenjavi energije. Po tej pogodbi bodo SELVEG in ELES medsebojno izmenjala okoli 10 milijonov kWh tako, da bo SELVEG to količino dobavljal v mesecih avgust, oktober t.l., ELES pa jo bo vrnil v januarju in februarju 1964. Ta pogodba se že izvaja.

POBODA Z ITALIJO

Pogodba o izvozu energije v Italijo, sklenjena septembra l. 1962, pa je bila podaljšana do 31. julija 1964. Po tej pogodbi bo Italija uvozila iz Jugoslavije najmanj 52,5 milijona kWh. Obenem je bila podaljšana tudi pogodba o izmenjavi energije. Po tej pogodbi bodo SELVEG in ELES medsebojno izmenjala okoli 10 milijonov kWh tako, da bo SELVEG to količino dobavljal v mesecih avgust, oktober t.l., ELES pa jo bo vrnil v januarju in februarju 1964. Ta pogodba se že izvaja.

POBODA Z ITALIJO

Pogodba o izvozu energije v Italijo, sklenjena septembra l. 1962, pa je bila podaljšana do 31. julija 1964. Po tej pogodbi bo Italija uvozila iz Jugoslavije najmanj 52,5 milijona kWh. Obenem je bila podaljšana tudi pogodba o izmenjavi energije. Po tej pogodbi bodo SELVEG in ELES medsebojno izmenjala okoli 10 milijonov kWh tako, da bo SELVEG to količino dobavljal v mesecih avgust, oktober t.l., ELES pa jo bo vrnil v januarju in februarju 1964. Ta pogodba se že izvaja.

POBODA Z ITALIJO

Pogodba o izvozu energije v Italijo, sklenjena septembra l. 1962, pa je bila podaljšana do 31. julija 1964. Po tej pogodbi bo Italija uvozila iz Jugoslavije najmanj 52,5 milijona kWh. Obenem je bila podaljšana tudi pogodba o izmenjavi energije. Po tej pogodbi bodo SELVEG in ELES medsebojno izmenjala okoli 10 milijonov kWh tako, da bo SELVEG to količino dobavljal v mesecih avgust, oktober t.l., ELES pa jo bo vrnil v januarju in februarju 1964. Ta pogodba se že izvaja.

dar), ki izdeluje šivalne stroje, z «Necchi», «Meteor» z «Roma», «Vatrosprem» z «Bergoni», «Meteor» iz Beograda s podjetjem «La San Marco» iz Vidma. Po licenci te videmske tvrdke izdeluje «Meteor» zdaj še sam aparate za ekspresno kavo, «Vatrosprem» iz Beograda je leta 1960 nabavila od italijanske tvrdke «Bergoni» iz Milana licenco za izdelovanje gasilskih črpalk in gospodinskih aparatov. Tovarna «Goša» iz Smedereva se je s tovarno «Alfa Romeo» dogovorila glede izdelovanja opreme za avtoluse, na drugi strani je nabavila pri podjetju «Ansaldo-San Giorgio» (v Genovi) licenco za izdelavo električne opreme trolejbusov in tramvajev. Med italijansko tovarno traktorjev «Florentini» in jugoslovansko tovarno «14. Oktobar» je bil sklenjen dogovor glede izdelave bagrov. Italijansko-jugoslovansko sodelovanje se nanasa tudi na proizvodnjo industrijske opreme za sladkorne tovarne, in sicer sodelujejo v tem

pogledu «Djuro Djaković» in «Jedinstvo», z italijanskimi podjetji «Ansaldo - San Giorgio» in «Nuove Reggiane». Na elektrotehničnem področju sodelujeta «Rudi Cajavec» z italijansko tvrdko «Autovox», a «Sloboda» (iz Čačka) s tovarno «Ignis», ki izdeluje gospodinske aparate.

Ni dvoma, da prinaša takšno sodelovanje koristi podjetjem v obeh državah. Vsekakor bi jugoslovanska industrijska podjetja rada še izpopolnila to sodelovanje in ga razširila, in sicer v smislu večje delitve dela; italijanska podjetja naj bi več naročala pri jugoslovanskih. Ker se je jugoslovanska industrija močno izpopolnila, se jugoslovanska podjetja čutilo sposobna za proizvodnjo najrazličnejših izdelkov. Z druge strani je gotovo v interesu italijanske industrije, da si s svojimi izdelki čimbolj zagotovi jugoslovanski trg, katerega potencial se dviga vzporedno z gospodarskim napredkom v vsej državi.

Naraščajoča poraba električne energije v Sloveniji

Sodelovanje z Italijo - Potreba po novih elektrarnah

POJACENA ZVEZA ČEZ DIVAČO

Poleg elektrarn pa bo treba v Sloveniji ojačiti tudi električno omrežje. Predvidena je gradnja daljnovoda z napetostjo 220 kV med Kidričevim ter Soštanjem in Ljubljano kakor tudi njegovo podaljšanje do Divače. To je potrebno, ker je na eni strani Ljubljana z Gorenjsko in nergetsko pasivna na drugi strani pa je potrebno ojačiti zvezo z Italijo čez Divačo. Z italijanske strani bo omrežje z napetostjo 220 kV seglo do Padric, kjer se bosta srečali jugoslovansko in italijansko omrežje najvišje napetosti. Obenem bo ojačena tudi zveza z Avstrijo tako iz Kidričevega proti Gradcu, kot iz Soštanske čez Dravograd proti Labotu. Do Kidričevega je že zgrajen daljnovod napetosti 220 kV iz Zagreba, vendar je začasnou pod napetostjo 110 kV. Za domačo potrošnjo ter dobavo kvalitete energije bo zgrajen nov daljnovod Ljubljana-Jesenice, ki je potreben zaradi razširitve železarn. V Mariboru, Kopru, Celju, Kranju, Domžalah, Trbovljah itd. pa bo do zgradil nove transformatorske postaje 110 kV.

Mnogo bo treba storiti tudi za zboljšanje distributivnega omrežja, kajti poraba električne energije v mestih je vedno večja, tako da je sedanje omrežje prešibko. Elektroindustrija proda vedno več štedilnikov, hladilnikov, televizorskih aparatov itd., kar vse ima za posledico povečanje potrošnje električne energije.

veštnik

SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

SEDEŽ, TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 8-I. - TELEFON ŠT. 37-308

Drugi obisk SGZ v ravnateljstvu za zunanjo trgovino

V petek 27. t. m. so se predstavniki SGZ zopet zglasili pri dr. Borgni in nadaljevali razgovore o obsejni trgovini in o obsejnih prometih. Med drugim so razpravljali o sodelovanju med obsejnimi conami na turističnem področju in o olajšavah pri izdajanju vizumov za turiste in o umestnosti, da bi tudi jugoslovanski turisti razpolagali z večjo vsoto tuje ali domače valute.

Kako naložiš denar donosno

Zadnje čase prihaja z raznih strani vedno isto vprašanje: kako vložiti denar, da bo čim bolj nesel in da ne bo podvržen razvrednotenju. Prav to razvrednotenju, ki se vrši z dvigom cen blaga in uslug, s padcem vrednosti delnic in dejansko vrednosti drugih vrednostnih papirjev in s težavami v zvezi z obdelovanjem zemlje, vedno bolj otežkoča hranjenje in povzroča resne skrbi hraniteljem. Zaradi tega se vedno bolj širi občutek nezaupanja. Potrebno pa je hladno presoditi lasten položaj in se izogniti napakam, s tem da se čim bolj prouči najbolj primerna sredstva za obrambo. Zato bi radi navedli nekaj področij, na katerih je vlaganje kapitalov najbolj pogosto.

NEPREMIČNINE

Najbolj gotovo in varno je vlaganje v nepremičnine. Če se hočemo izogniti vlogam v nepremičnine z realizacijo na dolgi rok, ki prinašajo večje dobičke, toda je v njih tudi več tveganja, se lahko odločimo za tiste nepremičnine, ki preje dobičaje. Ta način investicije je mnogovrsten: gre od nakupa zemljišča in stanovanj pa do trgovine ali večje zgradbe. Izbirna odvisi od razpoložljivega kapitala in od ciljev, ki smo si jih postavili.

Jasno je, da je vlaganje kapitalov v zemljišča za gradnjo, stanovanja ali v stanovanjske zgradbe najbolj donosno in gotovo, če obstajajo za to določena jamstva.

INDUSTRIJSKE IN TRGOVINSKE NEPREMIČNINE

(Trgovine, hoteli, restavracije, kavarnе, kinematografi itn.) Tako vlaganje izloči vsako tveganje, če damo prostora v najem. V tem primeru bodo stroški manjši, toda tudi dobiček bo v razmerju z njimi. Poslovanje je bolj trdno in donosno, če sodelujemo tudi družinski člani. Pri nakupu moramo paziti, da ima taka vrsta nepremičnin vedno potrebne pogoje za prodajo. Takšne investicije zahtevajo nasvet izkušenih oseb, če zainteresirani ni dovolj podkovan na tem področju.

INVESTICIJE V TRGOVINSKO DEJAVNOST

Ta dejavnost vsebuje veliko tveganja, zato mora biti tudi dobiček večji. Tveganje se lahko zmanjša, če postanemo lastniki zgradbe in naprav, kjer se vrši trgovinska dejavnost. To se lahko zgodi s sodelovanjem pri ustanovitvi ali razširitvi gospodarstva. Vsako tveganje pa se lahko izloči, če damo v našemu podjetju zgradbo in naprave. Tako se izognemo raznim obveznostim, ki izhajajo iz poslovanja in smo deležni samo najemnine.

Ce pa hoče zainteresirani biti deležen dobička v podjetju, je priporočljivo, da si zagotovijo večino kapitala. V nasprotnem primeru je treba zagotoviti ob ustanovitvi podjetja take ga

rancije, ki onemogočajo vsiljevanje volje tistih, ki razpolagajo z večino. Na splošno je interesant v neugodnem položaju, če je v posesti manj kot 1/3 kapitala. V nekaterih primerih pa si je potrebno zagotoviti najmanj 1/5 kapitala. Le tako si lahko zagotovijo pravice, ki pritečejo manjšini in ki jih predvideva civilni zakonik.

V nobenem primeru niso vredni zaupanja tisti, ki obljublajo nesorazmerno visoke obresti in dobičke brez konkretnih jamstev. Izjemno delajo tiste osebe, ki uživajo splošno zaupanje.

INVESTICIJE V PREMIEČNINE

Vlaganje kapitala v take investicije je najbolj preprosto, istočasno pa vsebuje največ tveganja, naj si bo za delnice, obveznice in druge vrednostne papirje s stalno rento. Izbrja je težka in drzna, ker se pogosto tržišča nenehoma izpreminjajo, kar ima velik vpliv na vrednost papirjev.

Majhna količina delnic velikih podjetij ne nudi možnosti ne pogojev za obrambo lastni ga vloženega kapitala, ker na omogoča sodelovanja. Res je, da finančne družbe ponujajo vrednostne papirje, ki nosijo stalno rento, toda ta je majhna in spremenljiva.

Kdor investira kapital v premiečnine, mora imeti tudi možnost, da nadzoruje vložen denar, a relativno majhne investicije glede na celoten kapital velikih podjetij ne nudijo te možnosti.

Cene mesu uradno omejene

Tržaški pokrajinski odbor za določanje cen je sestavil nov cenik, v katerem so navedene maksimalne cene za prodajo mesa na Trzaskem. Vprašanje prodajnih cen se je vleklo že dlje časa in tržaščani so se upravnice pritoževali nad svojo voljo in visanjem cen in omejeno izbiro ter slabo kakovostjo mesa. Meso je bilo doslej v našem mestu dražje kakor v Milanu; to je bilo nerazumljivo, kajti meso se v veliki meri uvaža prav čez Trst. Tudi razvrednotenje po kakovosti je bila dolga sila povzročila.

CENE PRVOVRSTNEGA GOVEJEGA MESA. Navadno meso za juho 600 lir/kg, prednji del s 25 odstotki kosti 840 lir/kg, prednji del brez kosti 1400, zrezki iz zadnjega dela 1680 lir/kg in filet 2100 lir/kg.

DRUGOVRSNO GOVEJE ME SO. Navadno meso za juho 430 lir/kg, zadnji del s 25 odstotki kosti 750 lir/kg, prednji del brez kosti 1000 lir/kg, zadnji del s 25 odstotki kosti 920 lir/kg, zadnji del brez kosti 1280 lir/kg, zrezki iz zadnjega dela 1500 lir/kg in filet 1900 lir/kg.

TELEČJE MESO. Ragu 880 lir/kg, prsi in hrbet 980 lir/kg, rebra 1680 lir/kg, ramena brez kosti 1760 lir/kg, stegna brez kosti 2200 in zrezki iz stegen 2480 lir/kg.

V novem ceniku so cene pri prvovrstnem mesu odraslih goveda za 5 odstotkov, a pri drugovrstnem mesu za 15 odstotkov nižje od tistih, katere je svoj čas določilo *Združenje mesarjev*. Za telečje meso so bile odobrene cene, ki jih je določilo Združenje mesarjev in ki so za 2 do 24 odstotke nižje.

Pokrajinski odbor za določanje cen je imenoval posebno komisijo, v kateri so predsednik skrbništva za prehrano, pokrajinski skrbnik za pojedilstvo, načelnik statističnega urada pri Trgovinski zbornici in predstavnik mesarjev. Komisija bo sledila nihanju cen na delo na domačem in na tujih trgih in bo Obdoru za določanje cen lahko predlagala zvišanje ali znižanje cen, ako bi pri

Take investicije nosijo velike zaslužke, toda samo z vestnim izbiranjem in s pomočjo poznanih, zmožnih in cenjenih oseb.

Obnovitev dovoljenja za hladilnike

S prihodnjim letom bo prenehala začasna ureitev dovoljenja za hladilnike, ki so bila izdana pred po 3. avgustu 1963. Izdana bo nova licenca na osnovi prejšnje s podatki o hladilniku. Plačilo takse se bo izvajalo do 31. januarja vsakega leta. Če ima nekdo 2 ali več hladilnikov, se plačuje celotna taksa za tistega, ki ima večjo silo; za ostale pa se plačuje polovična taksa. Vse to pod pogojem, da so hladilniki v istem podjetju oziroma trgovini. *Polovično plačujejo* tudi naslednje kategorije, ki uporabljajo hladilnik v času, ki ni daljši od 6 mesecev in ki ustreza poslovanju podjetja: 1) sezonski hoteli; 2) bari, kavarne, sladolarne, restavracije idr., ki imajo samo sezonsko delovno licenco; 3) prodajalci hladilnega zvezčkom s sezonsko delovno licenco.

Lastniki hladilnikov morajo vložiti prošnjo za dovoljenje na kolokovanem papirju za 200 lir, priložiti fakturo in potrdilo o poravnavi takse najkasneje 15 dni od dneva nakupa, ki je razvišen na fakturi. V nasprotnem primeru se taksa zviša za 10 odstotkov. Če lastnik ne vloži prošnje v 45 dneh od izdaje fakture, se taksa zviša za 100 odstotkov.

cenah na debelo prišlo do sprememb za več kakor 20 lir pri kilogramu. *Curjenje* uvoženega mesa se bo odselej vsililo kar v klavnic pri Sv. Sobihi, hkrati z zdravstvenim pregledom; to bo omogočilo točnejše razvrščanje mesa po kakovosti in zato tudi določanje bolj realnih cen. Podprekret dr. P. Sino, ki predseduje odboru za določanje cen, je dejal, da bo prišlo do končnega uravnovesja na mesnem trgu šele z ustanovitvijo posebne *atrine* za meso; ta bi zagotovila redan in trajan dotok mesa, ki bi gostom, trgovcem na drobno in zlasti potrošnikom omogočil izbiro.

NAŠE SOŽALJE

DR. JOŽE POTRČ, V. 60. letu starosti je umrl zaradi javnih delavcev dr. Jože Potrč, bivši minister za prosveto in ljudsko zdravstvo, član izvršnega sveta in centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, ki je bil po poklicu zdravnik. *Delo* pripominja, da je bil rajni zaradi svojega temeljitega teoretičnega znanja eden najvažnejših vodilnih političnih osebnosti v Sloveniji. Ob njegovem grobu so govorili Vida Tomšič, Ivan Kreft in Janko Vugrinec in i. menu Ptujčanov; rajni je bil namreč po rodu iz Ptujja. Na grob so položili tudi venec predsednika republike Tita. Pogreba so se udeležili med drugimi predstavniki oblasti tudi Miha Marinko, Franc Leskošek, Lidi Jančur, Sergij Kraigher, I. van Maček in Boris Kraigher. Pri nas so umrli: 62-letna Marija Maver voj. 66, 68-letni upokojenec Karel Tomini, ki je padel s 5. nadstropja na cesto, oba iz Trsta, 51-letni delavec Mirko Slamič iz Rocola, ki ga je povzvil avto, Josip Kozina iz Boljuna zaradi bolezni, 88-letna Marija Grgič iz Padrič, 63-letni taksist Franc Tomšič iz Rupe pri Gorici zaradi bolezni, Terezija Brešan z Oslavja in 61-letni Mirko Čuk iz Pevme po dolgi bolezni.

Katero gorivo je najcenejše

Grelno izdatnost goriva izražamo v kalorijah. (Kalorija je množina toplote, ki je potrebna, da segrejemo za 1 stopinjo Celzija gram čiste vode; kalorija je množina toplote, ki je potrebna, da segrejemo za 1 stopinjo Celzija kilogram - 1000 gramov čiste vode. Tako pravimo, da ima nafta 10.300 - 10.500 kalorij kalorici vrednost, navadni črni premog po kakovosti do 7000, koks do 7000, drva pa Trzaskem dobavlja mestno podjetje Acegas, okrog 4200, enota električne energije (kWh) pa 800 kalorij. Antracit ima celotno kalorici vrednost 8000 kcal.

Gorivo	Nafta	Antracit	Cr. premog	Koks	Drva	Plin	Elektr.	tok
Kcal sp.	10.000	8000	7200	7000	3600	4200	800	
Odst. izrab.	75	70	75	65	60	80	92	
Izr.								
Kcal.	7500	5600	5400	4550	2160	3360	736	
Cena	2000	3200	2000	2680	1600	38,03	13,15	
Cena za 1 Kcal.	0,27	0,57	0,37	0,59	0,74	1,13	1,78	

Iz razpredelnice je očitno, da je med vsemi vrstami goriva prav gotovo najbolj gospodarna uporaba nafte. Seveda prihaja nafta v poštev samo pri centralnem kurjavi, katere pa si vsakdo ni more privoščiti. Centralna kurjava na nafto se izplača zlasti pri najbolj izdatni kurjavi z elektriko, toda prav ta je najmanj ekonomska, ker je električna energija predraga, kakor bomo ugotovili.

Naslednja razpredelnica nam kaže kalorici vrednost posameznih goriv, pa tudi ceno. V prvi vrsti je razvidna specifična kalorici vrednost goriva - torej teorici grelna izdatnost v kilokalorijah; v drugi vrsti stopnja izdatnosti v odstotkih (pri nafti na pr. znaša 75 odstotkov); v tretji vrsti praktična kalorici vrednost po odbitku izgube; v četrti vrsti je označena cena za nabavo stota goriva (pri nafti, antracitu, črnem premogu, koku in drveh) oziroma kubičnega metra (pri plinu) in kilovata - kWh električnega toka; v peti ceni v lirah za 1 kilokalorij goriva.

peči, kakršne prodajajo v mestnih trgovinah, zahtevajo kurjavo s plinskim oljem, ki je znatno dražje od drugih goriv. Dobro se odrezuje tudi z uporabo navadnega črnega premoga in antracita (najfinišne vrste črnega premoga). Antracit v Trstu je skoraj ves ruskega izvora. Pri nas ga manj uporabljamo, ker dimniki in peči zaradi burje preveč vlečejo in se

Na političnem obzorju

POMEMBNI POLITIČNI PREOBRT NA TRZASKEM. Pokrajinski odbor Krščanske demokracije je na svoji zadnji seji (1. oktobra) proučil položaj, ki je nastal v občinskem in pokrajinskem svetu in trenutku, ko ni Krščanska demokracija s sodelovanjem socialnih demokratov in republikancev prodra s proračunoma v občinskem in pokrajinskem svetu, ker nista proračuna zbrala zadostne večine. Zato je pokrajinski odbor Krščanske demokracije sklenil pooblastiti krščansko demokratske predstavnike, naj navežejo stike s predstavniki Socialistične stranke Italije, da bi jih pridobili za sodelovanje pri upravi občine in pokrajine. Tako je prišlo že do prvih pogajanj s predstavniki socialistične stranke, ki so se jih poleg krščanskih demokratov udeležili tudi predstavniki republikancev in socialnih demokratov. Prvi sestanek se ni dovedel do začelnega zaključka, zato so sklenili, da se bodo razgovori nadaljevali v četrtek (10. oktobra). *El Popolo giuliano*, glasilo krščanskih demokratov v Trstu, pripominja v tej zvezi, da se je liberalna stranka v Trstu (ki je nekdanj sodelovalec pri občinski upravi), preveč usmerila h konservativnosti, ki je Krščanska demokracija ne more sprejeti, ker nima ljudskih zaslonov ter nasprotuje socialnemu programu Krščanske demokracije. O novem položaju so razpravljali tudi na seji izvršnega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze. Na seji je prišla do izraza zaskrbljenost, da ne bi pri pogajanjih med Krščansko demokracijo in socialistično stranko došlo upoštevanje koristi tržaških Slovencev. V občinskem svetu in pokrajinskem svetu sta dva predstavnika Slovencev (v prvem Dušan Hreščak, v drugem inž. Josip Pečenko); ob sta pristaja socialistične stranke.

SREMEMBA V UREDNIŠTVU «PRIMORSKIH NOVIC». Glavni urednik listnikov na Gorickem, to je «Nova Gorica» in «Primorskih novic» je bil 13 let Jože Jelerčič; zdaj je postal ravnatelj Caspingske založniške podjetja «Soča» v Sempetru. Novi ravnatelj «Primorskih novic», s katerimi se je združil «Slovenski Jadrani» iz Kopra, je Slavko Jež, ki je v zadnjih letih opravljal vrsto od govornih političnih funkcij med Koprmo, Postojno, Ajdovščino in Novo Gorico. Kot je znano, imajo «Primorske novice» med številnimi slovenskimi podeželskimi tedenskimi listi največje naklado, in sicer 13.000. To je precejšnja naklada, če upoštevamo, da list ni lahko branje, saj obravnava list pretežno gosposkarski in sindikalna vprašanja, ter poroča o samoupravljanju, o delu občin in krajevnih skupnostih; njegov poglavitni vir so poročila z zasedanj avtonomnih in krajevnih organov. List ima za seboj neredno življenje, saj se je moral seliti iz tiskarne v tiskarno in ga stavi sedaj kar tri tiskarne: CZP Primorski tisk Ljubljana, tiskarna «Ljudske pravice» Ljubljana in tiskarna CZP «Soča».

SVEČANA PROSLAVA 20. OBLETNICE KOČEVSKEGA ZBORARJA. V Kočevju in v Ljubljani so se dni poslavili v 20. obletnico kočevskega zbora ob udeležbi velikih množic in najvišjih državnih predstavnikov. Za čas narodnosvobodilne borbe je na osvobojenem ozemlju pri Kočevju od 1. do 3. oktobra 1943 zasedal kočevski zbor, na katerega so prišli odposlanci slovenskega naroda iz vseh krajev. Miha Marinko, tajnik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, je pri proslavi naglasil, da je kočevski zbor sprejel odtolice sklepe državnega zborovanja. Obletnico je svečano proslavila tudi skupščina SRS na slovesni seji 5. oktobra, na kateri je govoril predsednik skupščine I. Maček. Seje so se udeležili tudi predsednik zveze skupščine Edvard Kardelj, podpredsednik republike Aleksander Rankovič in podpredsednik zveznega izvršnega sveta Boris Kraigher.

Dr. Fr. Tončič pri 70 letih

Znani tržaški odvnetnik dr. Fr. Tončič je te dni v ožjem krogu obhajal 70-letnico svojega življenja. In vendar je njegovo življenje in delovanje tesno povezano z usodo našega ljudstva v zadnjih 40 letih, z njegovim trpljenjem in bojem proti fašizmu in za svobodo ter z nenehnimi prizadevanji za priznanje narodnostnih pravic. Še danes zavzema slavljeno važno mesto med nami kot odvnetnik, predsednik društva «Pravniki» in član upravnega odbora Tržaške kreditne banke. Svojo zgodnjo mladost je preživel v Hrúsi pri Podgradu, nato je obiskoval hrvaško gimnazijo v Pazinu ter dovršil pravne nauke v Padovi. Prva leta svojega javnega udejstvovanja je posvetil karniststvu (pri dnevniki «Edinost» in tedniku «Novice») ter se nato lotil odvnetništva. Njegovo delovanje ga je za časa fašizma dovelo pred posebno fašistično sodišče, ki ga je leta 1940 v velikem tržaškem procesu obsodilo na več let ječe. Po vojni je zopet stopil na branik pravic našega ljudstva. Zelimo mu — in to tudi napovedujemo njegovo dobro ohranjeno življenjske silo — da bi še dolgo ostal na tem mestu.

Pri 40 letih službe v pokoj

Dijaki pa tudi profesorji na slovenskih srednjih šolah v Trstu bodo letos gotovo močno pogrešali priljubljenega profesorja Ivana Sotiča, ki je s tem šolskim letom stopil v pokoj. Prof. Sotič je obiskoval osnovno šolo na Prosoku, a gimnazijo v Trstu ter je po prvi višji diplomiral v prirodoslovnih vedah na Ljubljanski univerzi. Kot profesor je poučeval v raznih mestih po Jugoslaviji kakor v Foči, Daruvaru, Petrinju, Glini in Karlovcu. Po zlomu fašizma se je leta 1945 lahko vrnil spet v svoj domači kraj, da bi poučeval na naših srednjih šolah; postal je podravnatelj na realni in klasični gimnaziji v Trstu. Poučeval je od leta 1925, torej skoraj 40 let. Zelimo mu, da bi še dolgo ostal čil in zdrav, da bi lahko še nadalje svoje silo posvetil naši kulturi. Vemo namreč, da se močno zanima tudi za slovensko leposlovje; tako je še vsem udeležencem še danes v spominu njegov leg govora o Prešernu med Prešernovo proslavo na Opčinah. Poleg tega se udeležuje v prosveti.

V pokoj so stopili tudi dosežani nadzorniki slovenskih osnovnih šol Alojz Bole, šolski ravnatelj pri Sv. Jakobu Ivan Sancin in učitelj Marija Svagelj, Ana Jast, Anica Kaian, Antonija Sancin ter Eleonora Krizman. Novi šolski nadzornik bo dosežani šolski ravnatelj v Dolini Oskar Bole, na njegovo mesto so imenovali dosežanega tajnika šolskega ravnateljstva v Nabrežini Miroslava Tavčerja, za šolske ravnateljice pri Sv. Jakobu pa Pavlo Lekani, ki je bila prej ravnateljica v Nabrežini.

Glas iz občinstva

Postavite nam vsaj streho!

Z Opčin nam pišejo: Kdor hoče pričakati tramvaj na križišču med sezansko in trbiško cesto (avtomobilsko) na Opčinah, se mora poprej temeljito premočiti. Nova (občinska) uprava openske vzpenjače ima denarja za popravilo in olepšanje tramvajskih čakalnic — na primer čakalnice na Kološnjah, ki je zdaj prav luksuzna — ne da pa denarja za zgraditev niti navadne strehe za čakalnice se vendar da odkupiti od velikega vrta sosednje parcelle. Če nova tramvajška uprava ne potroši niti tega denarja, potem bo naj postavi vsaj streho čez pločnik, da se bodo ljudje med jesenskimi dežjem in pozimi lahko zatekli pod njo.

B. F.

Hotel POŠTA

Trg Oberdan 1 (v centru mesta) • Tel. 24-157 — Vse udobnosti, mrzla in topla tekoča voda, centralna kurjava, telefon v sobah. Cene od 750 lir dalje.

Učenci in dijaki!

Kupujte vse potrebno za šolo v trgovini

U. BERNARDI

TRST, Ul. Mazzini 44

Kot darilo boste prejeli lepo pero in pri nakupu nalivnega peresa BERNUM 50% popust.

AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

A. POŽAR

TRST — VIA BOCCACCIO, 3 Tel. 23-373

Prevezujemo vsakovrstne prevoze za tu in inozemstvo. — Postržba hitra. — Cene ugodne.

kultura in življenje

50 let Borisa Pahorja

V Slovenskem klubu so v torek proslavili 50-letnico našega pisatelja Borisa Pahorja s predavanjem Filiberta Benedetca Gregorčičeva dvorana je bila kar polna tržačanov, ki so hoteli počestiti pisatelja in se mu oddolžiti za njegovo delo; saj dela to čast našemu mestu in naši kulturi. Svečanosti je prisostvoval tudi sam pisatelj, F. Benedetč, ki je v izbrani slovenski besedi z lepo dikcijo uvedel, siu satelje v «razmisljanje» ob doživljanju 50-letnice slovenskega kulturnega delavca in ti so se v razmisljanje o pisateljevem delu pa tudi o usodi našega naroda v tem ozemlu kot slovenske zemlje kar zatopili. Predavatelj je namreč svoje predavanje sam označil za razmisljanje in je poleg orisa življenja in dela Borisa Pahorja nanašal tudi svoje poglede na Pahorjevo literarno ustvarjanje pa tudi na položaj primorskih Slovencev v zamejstvu, in to s perspektive slovenskega kulturnika, ki živi v Benetkah. Naloga pesnika oziroma pisatelja je, da si prizadeva, da njegova dela ostanejo ogledalo življenja naroda, katerega pripada. V resnici so Pahorjeva dela odraz trpljenja in ponižanja našega ljudstva v času fašizma in nacizma pa tudi odraz močne vere v osvobodjenje. Predavatelj je ob zaključku predal tudi odomek iz Pahorjevega romana «Mesto v zalivu».

Po predavanju je sam pisatelj bil ganjen predital nekakšno oporoko za našega človeka v zamejstvu, ki hoče kljub nemarnemu raznarodovanju in pritisoku z vseh strani ostati vesten svojemu narodu. V tej ljubezni do ponižanih in razžaljenih pa tudi v veri, da bo naš narod med morjem in kraškimi skalami kljuboval tudi novim viharjem, najdemo razlago za njegovo življenjsko delo.

Predsednik kluba je po predavanju pozdravil drugega tržaškega pisatelja dr. Vladimira Bartola, ki se je udeležil tega večera. Lansko leto ni dr. Bartol mogel prisostvovati proslavi svoje 60-letnice, ker mu takrat niso oblastva podelila potnega dovoljenja za vstop v Italijo.

PREDAVANJE O RETOROMANIH

Na povabilo Narodne in študijske knjižnice v Trstu bo znanstveni sodevec inštituta za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti prof. dr. Niko Kurič v ponedeljek 14. t. m. ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani, Ulica Geppa 9, predaval o *Retoromanih* (Ladinčih), četrtem švicarskem narodu.

Pogrešamo mladino

Prejšnji terek je Slovenski klub v Trstu pričel novo sezono 1963/64 z nastopom Vrabčevega pevskega zbora «Gallus». Predsednik kluba dr. Hlavaty je v začetku razložil namene kluba, ki hoče gojiti družabnost in domačnost med tržaškimi Slovenci. Od Gallusovega zbora so nastopili samo moski in poseben kvartet; zapeli so predvsem več narodnih in takoj pogltni za seboj zbrane goste. Dirigent U. Vrabec je občinstvu pojasnil, da je bil prisiljen nastopiti samo z moskim zborom, ker nima dovolj sopranistk za mešani zbor. Vemo, da je zlasti v naših razmerah težko s pevskimi zbori, ker čedalje bolj upada poizrtvovalnost med pevci. Naša mladina kaže premalo zanimanja za domačo slovensko pesem in do ji ljube mednarodne popevke. Značilno je tudi, da razen nekaj deklet mladine sploh ni bilo na tokrovem večeru, čeprav je v istih prostorih sedež akademskega kluba «Jadrani».

Moskovska filharmonija v Londonu

V Londonu je kar deest dni gostovala slovita moskovska filharmonija. — Glasbeni kritiki so imeli mnogo posla z njo. Splošno ugotavlja, da je bilo izvajanje te filharmonije veliko doživljeno za angleškega poslušalca. Tako n. pr. piše Shawe Taylor v «Sunday Timesu», da je bila filharmonija na mnogih mestih prebucna in da so nekateri igralci pogosto igrali premalo občutno, zaključuje pa svojo kritiko z vzklikom: «Kako čudovite glasbene misli so bile sprožene v teh strastnih urah, kako lepe vizije oddaljene lepote so bile priklicane, koliko smeha, polnega groteske in koliko obupal!» Kritiki so dodane slike ruskih virtuozov, kar Vladimir Askenazi, dirigenta Kirila Kondrašina, čelista Danijela Zafrana in violonista Davida Ojstraha.

„GOSPODARSTVO“

Izjava trikrat mesečno. Uredništvo in uprava: Trst, Ulica Geppa 9, tel. 38-933. Cena: posamezna številka lir 35.—, za Jugoslavijo din 25.—. Naročnina: letna 1000 lir, polletna 500 lir. Pošt. tek. račun «Gospodarstvo» št. 11-939. Za Jugoslavijo letna 900 din, polletna 450 din. Naroča se pri ADIT, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3/1, tel. rač. 600-14-603-86. Za ostalo inozemstvo 3 dolarje letno. Cene nakladi: za vsak m/m in višini. Štirinoglasov stopek 60 lir. Odgovorni urednik: dr. Lojze Berce. Založnik: Založba «Gospodarstvo» Tiskarna Založništva tržaškega tiska (ZTT) - Trst

Na sporedu so bila dela znanih skladateljev kakor Sustakovič, Čačkovskega, Prokofieva, Br. hmsa in drugih mojstrov svetovnega glasu.

KONCERTI PRINAŠAJO DRAGOCENO VALUTO

Ugotovili so, da prinašajo Sovjetski zvezi koncerti in baleti sovjetskih ansamblov v Veliki Britaniji približno poldrugi milijon dolarjev (nekaj manj kakor milijardo lir). Med najbolje plačanimi ruski violinisti sta David Ojstrah in Svjatoslav Richter.

Posebna podjetja kupujejo v Sovjetski zvezi po nizkih cenah razne stare umetnine, kakor ikone ter jih po visokih cenah prodajajo turistom, ki prihajajo na obisk z Zahoda.

Iz inozemstva prejema Sovjetska zveza mnogo tuje valute tudi za prodajo svojih izumov. V Sovjetski zvezi so ustanovili posebno agencijo pod imenom «Licencintorg», ki prodaja v tujino razne sovjetske industrijske patente. Tako n. pr. so francoske jeklarne Schneider pa tudi ameriška radijska družba «Casting Corporation» kupile v Sovjetski zvezi več patentov.

Samolastna kultura moravskih Slovanov

V Brnu so priredili arheološko razstavo, na kateri so raz-

stavljene najnovejše izkopanine iz vasi Mikulovice, Pohansko in Hradč, ki stoje v kotu južno od Brna še skoraj blizu arheološke meje. Izkopanine (razni okraski, tudi zlati, orožje in orodje) so iz 9. stoletja in dokazujejo, da so Slovani v veliki m. ravske državi, ki je zajemala zgodovinska ozemlja Češke, Moravske in Slovaške ter se razprostirala čez Blatno jezero dalje proti jugu do Save, imeli samolastno in močno razvito kulturo; ta ni bila ne karolinška ne bizantinska. Vse kaže, da je bil sedež države v Mikulovicah, kulturni sedež pa najbrž v Hradčih, kjer je deloval tudi sv. Metod. V Mikulovicah so arheologi odkrili tudi temelje desetih cerkev.

Razstava v Brnu je zbudila veliko

TRŽNI PREGLED

Italijanski trg

Zelenjavni trg je sicer dobro založen, toda kupčije so slabe; cene zelenjavi so se spet znižale. Na trgu z žitaricami so se kupčije umirile. Povpraševanje po mehki pšenici je živo, isto velja za trdo pšenico, le da je zelo malo na voljo. Cene mašice so padle, in to zaradi večjih količin uvoženega masla; to se namreč uvozi na nižnjih cenah. Trg z živino za rejo in klavnsko živino je živahen. Dobro se prodajajo tudi teleta in klavnske prašiče. Cene perutnine so zmerne, kar pravi gre ta vedno dobro od rok. Kupčije s krmo so slabe, živahne so samo s slamo. Na trgu z vinom so cene vinu lamskega pridelka zelo dobre; javno se je namreč razširilo mnenje, da bo letošnje vino slabše po kakovosti in da ga bo manj. Trg z oljnim oljem je zmeren, cene težko navzgor.

KAVA

TRST. Navajamo cene za kg ocarinjene kave. Brazilska kava: Pernambuco 17/19 1190, Santos Fancij 18 1300, Viktorija 17/19 1180; Srednjameriška kava: Ekvador extra superior 1210, Haiti naravna XXX 1225, Kostariška 1300; Arabška in afriška kava: Gima 1210, Moka Hodelak št. 1 1290; Indonezijska in malajška kava: AP/1 1080, AP special 1120, Rob EK/1 3-5 odsto 1090, Rob EK/1 special 1110, Rob EK/3 10-12 odsto 1100; Slonokoščena obala 1120 lir za kilogram.

LES

TRST. Cene veljajo za avstrijski rezani les, dostavljen na mesto, neocarinjen. Jelov les: I-II širok 33-35.000, 0-III širok 29.000, 0-IV širok 28.000, III 27.000, IV 21.000, les krajših mer od 2 do 350 17-19.500, tramovi po običajni Trst 14.500-15.500; Macesev les: I-II 38.500-40.500, I-II-III 28.500, III 20.000; borov les: I-II 31.300, I-II-III 25-26.000, III 18-20.000 lir kub. meter.

ZELENJAVA IN SADJE

MILAN. Cene veljajo za kg, vstevši embalažo. Navaden koštanj 50-150, maroni 200-300, fige 70-150, jabolka delicious 60-120, renette 30-70, jabolka različnih vrst 25-60, hruške William 70-130, Kaiser 65-90, rumene breskve 70-140, bele 100-280, grozdje 50-150, moštak 40-130, limone 140-170; suh česen (rečeta) 150-350, pesa 30-80, nado pesa 40-80, zelje 20-40, korenje krajnjega pridelka 30-60, od drugod 50-80, čebula 35-60, dišeča zelica (neto) 300-500, sveže gobe 400-1500, svež fižol 70-150, fižol bobov 80-150, cikorijska 50-100, solata 50-80, paradizniki 70-150, špinata 70-150, peteršilj 80-150, zelena 40-70, rumena paprika 120-250, bučice 100-150 lir za kg.

VINO

MILAN. Rdeče plemenito vino 10-11 stop. 650-685 lir za stop/stot, Barbera superior 12-13 stop. 755-805, Oltrero pavese 10-11 stop. 650-680, mantovansko rdeče vino 8-10 stop. 570-580, Valpolicella Bardolino 10-11 stop. 670-700, Soave belo 9-11 stop. 630-700, Raboso 9-10 stop. 560-590, Merlot 11-12 stop. 640-670, Reggiano 9-10 stop. 560-590, modensko vino 560-640, belo vino iz Romagne 9-10 stop. 555-575, rdeče 9-10 stop. 555-575, klasični toskanski Chianti 12-13 stop. 410 do 450 lir toskanska steklenica, navadna toskanska vina 9-11 stop. 620, Aretino belo 9-11 stop. 680, belo vino iz Mark 9-11 stop. 570-590, rdeče 9-11 stop. 570-590, Barlettano extra 13-14 stop. 590 do 620, Navadno 12-13 stop. 585 do 595, Sansevero belo 10-11 stop. 510-580, Corato 11-12 stop. 510-580, Tarantini 14-15 stop. 640-680, rdeča filtrirana vina 11-12 stop. 640-680, rdeča 14-15 stop. 11.300-11.800 lir za stop. iz Barlette 13-14 stop. 9250-9700, belo vino iz Sardinije 11-12 stop. 560 do 580, rdeče 12-13 stop. 560-580 lir za stop/stot.

KRMA

MANTOVA. Seno majskega reza za 2600-2700 lir za stop. II. reza za 2500-2600, III. reza 2400-2500, seno iz zdravilnih želišč I. reza 2200-2300, II. reza 2100-2200, slama 1000-1050, sestavljena krma za krave mlekarice 5600-5900, krma za suhe prašiče in svinje 5900-6200, koruzne krme pogace 5100-5300, pogace iz pese 5400 do 5600, sestavljena koncentrirana krma za govejo živino od 6300 do 6800, za prašiče 9100 do 9300 lir za stop.

VALUTE V MILANU

Amer. dolar	309,63	9.10.63
Kanad. dolar	622,11	
Nem. marka	574,25	574,25
Francoski fr.	126,85	126,80
Švicarski fr.	144,25	144,20
Avstrijski šil.	2408	2406
Funt št. pap.	1730,50	1739,75
Funt št. zlat.	6400,00	6400,00
Napoleon	6000,00	6100,00
Zlato (gram)	719,00	720,00
Dinar (100) - Trst		
drobni 64-66		debeli 64-66

BANKOVCI V CURIHU

ZDA (1 dolar)	4,30
Anglija (1 funt št.)	11,95
Francija (100 n. fr.)	87,00
Italija (100 lir)	0,69
Avstrija (100 šil.)	16,59
SSR (100 kr.)	13,00
Nemčija (100 DM)	197,50
Belgija (100 fr.)	8,45
Švedska (100 kr.)	82,00
Nizozemska (100 gld.)	118,75
Španija (100 pezeta)	7,05
Argentina (100 pezov)	2,40
Egipt (1 eg. funt)	6,00
Jugoslavija (100 din)	0,55
Avstralija (1 av. funt)	9,55

PERUTNINA IN JAJCA

MILAN. Živi piščanci 240-260, zaklani piščanci 370-420, zaklane kokoši 500-600, žive domače kokoši 650-700, zaklane domače kokoši 900-950, zaklane uvožene kokoši 450-550, žive pegatke 250 do 600, zaklane pegatke I, 1100 do 1200, II. 750-850, uvožene zmznjene pegatke 700-750, zaklani golobi I. 1250-1350, uvožene zmznjene pure 500-550, živi domači purani 680-750, zaklani uvoženi purani 500-550, žive domače gosi 480-520, zaklane domače gosi od 600 do 700, uvožene zmznjene gosi 400-450, zaklane domače gosi 500-520, zaklani domači zajci 680-720, brez kože 750-830, uvoženi zmznjeni zajci z glavo 620-700, brez glave 650-700 lir za kg. Sveža domača jajca I. 29-30, II. 27-28 pri jajce, uvožena jajca 24-28, jajca 23,50-24 lir za jajce.

MLEČNI IZDELKI

MILAN. Cene veljajo za kg, trošarina in prometni davki. Lombardsko maslo 850-870, emilijsko 850-880, uvoženo maslo 850-880; sir grana proviz. 1961 1010-1070, proviz. 1962 950-1030, sir grana svež 670-685, uležan 685-735, sbrin svež 640-680, uležan 720-760, emmental svež 650-680, uležan 750-770, provolone svež 775 do 795, uležan 825-855, gorgonzola svež 565-590, uležan 640-680, italico svež 550-580, uležan 680 do 720, taleggio svež 560-580, uležan 720-770, crescenza svež 480-500, uležan 530-610 lir za kilogram.

ZITARICE

PADOVA. Fina domača mehka pšenica 6900-7000 lir za stop, dobra merkantile 6100-6500, uvožena pšenica Manitoba 9550 do 9700, Plata 9200-9250, koruza za marano 5600-5700, hibridna koruza 4500-4700, bela koruza 4800-5000, uvožena koruza yellow corn 4150-4200, domač oves 400-4500, uvožen oves 4700 do 4750, uvožen ječmen 4300-4850, pšenični moka tipa «00» 9450 do 9700, tipa «00» 9200-9400, tipa «1» 8900-9050, koruzna bela moka 6000 do 6300, rumena od 6600 do 6800; riž Arborio 15.700 do 16.000, R.B. 13.500 do 14.000, Rizzotto 13-13.500, Razza 77 do 13.300 do 13.500, Vialone 18.400 do 18.500, Maratelli 14-14.200.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

CHICAGO	18.9.63	30.9.63	9.10.63
Pšenica (stot. dol. za 60 funtov)	193,00	206 1/2	211 1/2
Koruza (stot. dol. za 56 funtov)	131 1/2	119 1/2	121 1/2
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	31,00	28,87	28,87
Cin (stot. dol. za funt)	117,62	117,25	118,37
Svinec (stot. dol. za funt)	11,75	11,75	12,00
Cink (stot. dol. za funt)	13,50	13,50	13,50
Aluminij (stot. dol. za funt)	22,50	22,50	23,00
Nikelj (stot. dol. za funt)	79,00	79,00	79,00
Zivo srebro (dol. za steklenico)	188,00	193,00	193,00
Bombaž (stot. dol. za funt)	35,00	34,95	34,95
Kava «Santos 4» (stot. dol. za funt)	32 1/2	33 1/2	35,00
LONDON			
Baker (funt šter za d. tono)	234 1/4	234 1/4	234 1/4
Cin (funt šter za d. tono)	960,00	916,00	928,00
Cink (funt šter za d. tono)	77 1/4	76 1/4	78,00
Svinec (funt šter za d. tono)	68 1/2	68,00	69 1/2
SANTOS			
Kava «Santos 4» (kruzeirov za 10 kg)	1400,00	1524,00	1576,00

Cene na trgih s surovinami so bile tudi v preteklem tednu razmeroma ustaljene. Le sladkorju in žitu se je tečaj močno dvignil, napredovala je cena tudi svinca in cinka, medtem ko je cena kavevku nazadovala.

KOVINE

Na londonski kovinski borzi se je cena cina proti izročitvi v treh mesecih zvišala. Ameriška General Services Administration je za šest mesecev podaljšala uporabo sedanje sistema za prodajo presežkov. Cena bakra je na londonskem trgu trdnja; cena svinca in cinka je nekoliko poskočila. Britanska poraba svinca je v prvih osmih mesecih tega leta dosegla 251.504 tone ali 3 odstotke več kakor v istem času lanskega leta.

TECAJ (4. oktobra; v oklepaju so značeni tečaji prejšnjega tedna). LONDON (funt sterling za tono 1016 kg): baker proti takojšnji izročitvi 234 1/4 (234); cin proti takojšnji izročitvi je ohranil tečaj 918; proti izročitvi v treh mesecih 919 (916); svinec 691 1/4 (681 1/4) in cink 77 3/8 (76). NEW YORK (stotinka dolarja za funt): baker v I. terminu 29,80 (29,90), svinec New York 11,750 (11,712), cink St. Louis ostal pri 11 1/2, aluminij v ingotih nespremenjen pri 22 1/2, antimon Laredo (dolar za t) pri 32 1/2, lito železo 63,11, živo srebro v steklenkah po 76 funtov) 190-193 (187-191).

KAUCUK

Cena kavevku je na vseh trgih s surovinami nazadovala. V Združenih ameriških državah se nadaljuje prodaja presežkov: v septembru je bilo razpečanih 6.234 ton proti 5.789 tonam v avgustu. Dne 30. septembra je bilo razpoložljivih še 213.984 ton kavevku.

TECAJ. LONDON (penj za funt): vrsta RSS proti takojšnji izročitvi 197/8-20 (205/8-207/8). SINGAPUR (penj za funt): 675/8-677/8 (717/8-721/8). NEW YORK (stotinka dolarja za funt): 24,40 (25,45).

VLAJNA

Na avstralskih dražbah z volno je še vedno živahno. V tret-

Ballilone od 11.400 do 11.600 lir za stop.

KONSERVIRANA ŽIVILA

MILAN. Dvakrat koncentrirana paradiznikova mezza v skatlah po 5 kg 180-190 lir za kg, v skatlah po 1/2 kg 210-220, dvakrat koncentrirana paradiznikova mezza v skatlah po 5 kg 190-210, v tubah po 200 g 68-76 lir, tuba, olupljeni paradizniki v skatlah po 1200 g 150 do 160 lir skatla; svež grah v skatlah po 1 kg 180-190 lir kg, v skatlah po 1/2 kg 190-200, droben fižol v skatlah po 1 kg 2300-2500 lir kg, čebulice v kislu 250-270, kumarce v kislu 310 do 340, paprika v kislu 240-260, marmelada boljših vrst v skatlah po 5 kg 240-250, breskve v sirupu 250-260, marelice 260 do 290, češnje 250-270; tuna v oljčnem olju 1130-1230, tunina 650 do 690, slana polenovka tipa A 250-260, tipa B 240-250 lir za kilogram.

ŽIVINA ZA REJO

IN KLAJNA ŽIVINA

MANTOVA. Klavna živina: voli I. 340-370 lir za kg žive teže, II. 240-260, krave I. 280 do 280, II. 180-230, junci I. 310 do 330, II. 290-310, bik I. 330 do 360, II. 310-340, junci in junice 300-320, teleta 50-70 kg težka 480-530, do 90 kg težka 530-550, čez 90 kg težka 590 do 640. Goveja živina za rejo in vprego: neodstavljena teleta 50 do 70 kg težka 550-550, 70-100 kg 530-630, junice 85-90.000 (8300), telice 125-135.000, voli za vprego 300-320 lir kg, krave mlekarice 170-210.000 lir, navadne krave 130-160.000 lir glava. Prašiči: neodstavljena prašiči 18 do 25 kg težki 700, suhi prašiči 25 do 40 kg težki 620, 40 do 60 kg težki 550, 60 do 80 kg 490, debeli prašiči 125 do 145 kg 405, 145 do 160 kg 410, 160 do 180 kg 405, čez 180 kg težki 405 lir za kg.

OLJE

PADOVA. Fino oljčno olje s 3 odst. oljne kisline 70-71.000 lir za stop, oljčno olje s 4 odst. oljne kisline 67-68.000, rafinirano oljčno olje 58-59.000, oljčno olje z največ 2 odst. kisline

64.500-65.000; semensko jedilno olje iz zemeljskih lesnikov od 36.800 do 37.000, semensko olje I. 36.000-38.500 lir za stop.

GRADIVO

PIACENZA. Polna opeka 12 tisoč 500, opeka UNI 22.000, štiriprekatni votlaki 10.500, dvo-prekatni 9000, strešniki marsejskega tipa vacuum 31.000 lir za 1000 kosov; pesek 400, prod 600, mivka 1000 lir za kub. meter.

Sadje in zelenjava na tržaskem trgu

Tržaški trg je dobro založen. Zelenjavo, ki je v zadnjem času prihajala izključno iz notranjosti Italije, so začeli spet prinašati na trg okoliški kmetje. Povratno, kot so se oba, zelje, cvetača, dobivamo precej tudi iz Goriskega. Cene so zmerne. Krompirja je mnogo na trgu, tako da nam letos zadostuje naš domači krompir (iz Italije) in ne kot druga leta, ko smo ga morali uvažati. Navajamo cene za kg blaga prodaje na debelo (v oklepaju prodaja na drobno). Pesa 40-190 (60-260), kopus 30-80 (63-147), zelje 25-50 (60-88), cikorkija 40-60 (68-120), čebula 30-55 (68-100), svež fižol 100-130 (180-240), solata 60-120 (120-240), melanzane 23-40 (48-76), paprika 60-160 (120-240), paradizniki 50-140 (88-220), radič 70-100 (120-200), zelena 60-120 (120-220), špinata 60-200 (98-300), bučice 40-180 (88-280), pomaranče 500 (8300), limone 80-170 (140-320), kaldi 20-110 (80-180), hruške 30-120 (58-200), češnje 140 (200), grozdje 50-130 (88-240) lir za kilogram.

Proizvodnja zdravil v Italiji

Na italijanskem trgu z zdravili vlada že delj časa precejšnje mrtvilo zaradi razmeroma ugodnega zdravstvenega stanja potrošnikov, pa tudi zato, ker je trgovina z zdravili sezonskega značaja. Cene v splošnem niso bile brez znatnih sprememb. Najnovejši statistični podatki kažejo, da je proizvodnja kemično-farmaceutske industrije v lanskem letu dosegla za 280 milijard lir zdravil. Sodeč po tej vsoti je konjunktura za domačo farmacevtsko krmo ugodna, sicer nastajajo tudi zanjo težave, saj ima opravka z zakonskimi omejitvami in davki, hkrati pa tudi s hudo konkurenco nemških, angleških, ameriških in švicarskih zdravil. V preteklem letu je proizvodnja zdravil v Italiji znašala 47.386 ton proti približno 52.171 tonam v letu 1961. Od tega je bilo 45.000 milijard enot penicilina (v letu 1961 50.000), 45 ton streptomicina (leto poprej 60 ton), 250 ton sulfamidov (300 ton), 1300 ton paraminosalicilne kisline (1200 ton), 180 ton derivatov pirazola (150 ton), 200 ton izonijazida (150 ton), 130 ton vitamina C (120 ton), 130 ton piperazina (100 ton), 0,3 tone vitamina B 12 (0,3 tone), 0,7 tone kortikosteroidov - kemično ali naravno pridobljenih preparatov iz ekstrakta nadobistnih žlez (0,8 tone) in 150 ton tetraciklina (90 ton). Proizvodnja nekaterih zdravil se je torej lani skrajšala; to velja zlasti za penicilin, streptomycin, sulfamide in kortikosteroidi. Pri teh proizvodih je značilna precejšnja razlika med proizvodno zmogljivostjo strojev in dejansko proizvodnjo. Tako znaša zmogljivost naprav za izdelovanje sulfamidov 1 milijon ton letno, v resnici pa je lansko leto proizvodnja dosegla samo 250.000 ton. Pri penicilinu znaša proizvodna zmogljivost 100.000 milijard enot na leto, toda dejansko je lani proizvodnja znašala samo 45.000 milijard.

Industriji menijo, da zaradi razmah farmacevtske industrije politika oblasti, ki gleda na to vprašanje z zgoj higienskega in socialnega vidika; zato po njihovem mnenju država preprosto posega na to področje z raznimi predpisi glede samih zdravil in tudi glede cene. Tako se je po statističnih podatkih v letu 1961 prodajna cena zdravil znižala skoraj za 30 odst. V zadnjih desetih letih so se zdravila pocenila kar za 50 odst., da bi se tako znižali življenjski stroški v Italiji. Ako bo vlada vztrajala v pri tej politiki - tako menijo industriji - bo zašlo v nevarnost tudi samo znanstveno raziskovanje, ki ga je organizirala industrija, da bi odkrila nova zdravila in izpopolnila proizvodnjo. Jasno je, da bi bilo v veliko škodo zdravstvene industrije, hkrati pa bi prizadelo tudi samo zdravstvo.

(Po «Informazioni sulla congiuntura» - Banco di Sicilia)

TECAJ. NEW YORK (stotinka dolarja za funt): kakao proti izročitvi v decembru 23,94 (23,98), proti izročitvi v marcu 1984 24,77 (24,80); kava po lito železo 63,11, živo srebro v steklenkah po 76 funtov) 190-193 (187-191).

ZITARICE

Na trgu v Chicagu je znatno poskočila cena žitu. Združene ameriške države bodo menda prodale Sovjetski zvezi 3 milijone ton pšenice. Češkoslovaška je kupila v Kanadi 600.000 buslov žita. Avstralske zaloge pšenice so se izčrpale zaradi množičnih nakupov Kitajske: letošnji avstralski pridelek bo nižji od lanskega. Žitne zaloge v ZDA so zadovoljive. TECAJ. CHICAGO (stotinka dolarja za busel): pšenica proti izr. v decembru 208 1/4 (202 1/4), proti izr. v marcu 208 1/4 (204 3/4); koruza proti izročitvi v decembru 120 3/4 (119), proti izr. v marcu 123 3/4 (123).

Zakaj propada naša živinoreja

Neki naš živinorejec nam je razložil, zakaj živinoreja pri nas ne napreduje in zakaj imajo naši kmetje tako malo veselja do njee. On je prepričan, da je cena mleku zdaleč prenizka, saj ga pri živinorejcu podjetja, ki preskrbujejo Trst z mlekom, odkupujejo po 55 lir. Ta cena je za živinorejca gotovo prenizka. Sami veste, je dejal, koliko stane na pr. dober četrt nealkoholnih pije, kakor sodavice, oranžade, limonade ali kokokole, vedno več kakor cel liter mleka. Živinorejci imajo preveč stroškov z živino, da bi lahko prodajali mleko po tej ceni. V naših krajih ni dovolj sena, živinorejci ga morajo kupovati v Furlaniji po 1200 do 1500 lir stot, sama slama stane prav toliko. Takšna cena je v Furlaniji in je torej treba k njej dodati stroške za prevoz. Tako pride demo do cene 2000 lir za stot v domačem kraju. Kako je pa s kosci? Kosce, če ga sploh dobite, stane danes 2000 lir na dan; hrano zahteva štirikrat na dan, a poleg tega popije dva do tri litre vina. Za kosilnico plačate 1300 lir na uro.

Poglejmo še, po čim prodajajo živinorejci svojo živino. Teleta gredo po ceni okoli 700 lir za kg žive teže; računajo, da tudi lepo teleta redko doseže 100 kg. Junci mladi do dveh let prve vrste imajo ceno 400 lir za kg, voli gredo po 350 za kg žive teže. Krava-mlekarica stane okoli 180 do 200 tisoč lir, krave s teletom nekako 220.000 lir.

Koliko da in koliko stane krava mlekarica

V Italiji je vsega 5 milijonov krav mlekaric. Povprečno daje vsaka približno 30 stotov mleka na leto - pri tem seveda ne upoštevamo količine mleka, ki izhaja na tele. Liter mleka ob odvodu (pri živinorejcu) stane 50 do 60 lir, zato ima kmet pri vsaki kravi od mleka 165.000 lir letnega dohodka. Krava požre v enem letu za 1 hektar krme. Ravnanje krav mlekaric zahteva določeno število zaposlenih, in sicer enega molčalca na vsake 15 krav in 3 delavce za poljevanje in žetev krme na vsake 35 krav. Zato stane krava kmeta letno 52.000 lir za molčala, 67.000 lir za delavce na polju in 50.000 lir za krmo, vsega 169.000 lir. Če tu ima kmet zgober, ni smiselno, da upoštevati stroške za živinorejca, za amortizacijo kapitala in drugo. Ti podatki so torej dovolj zgodovni in ustrezajo približno tudi položaju na Trškem. Kažejo pa tudi, zakaj se mnogi kmetje nečejo več ukvarjati s proizvodnjo mleka in zakaj hočejo ceno za liter mleka ob izvoru v vseh večjih poljedelskih obratih zvišati na 60 do 70 lir. Pri ceni 70 lir za liter bi imel kmet 210.000 lir letnega dohodka od vsake krave; tako bi tudi zvišal plačo molčalcem in drugim delavcem ter jih lahko ohranil na delu. Nakup teleta stane kmeta sicer samo 45.000 lir. Tele doraste v dveh letih, da tehta 5 stotov; med tem stane njegovo vzdrževanje kmeta 250 lir dnevno, skupni stroški znašajo torej 220.000 lir. V resnici pa izkupi kmet za doraselo tele največ 200.000 lir, kar pomeni, da dohodek ne krije

stroškov. Mirno lahko trdimo, da se s proizvodnjo mleka lahko uspešno ukvarjajo le večji poljedelski obrati, kjer je ti z redno uporabo ene in iste delovne sile lahko ustrezno znižajo stroške.

Kakšna je bila letina

Ze po dosedanjih naših poročilih so bralci našega lista lahko sklepali, da je bila letos vinska letina na Trškem - seveda tam kjer ni bilo neurja - mnogo boljša kakor lanska, čeprav so trgati imeli letos mnogo prisa z gnilih grozdjem. Približno eraka poročila prihajajo o letini v zalednih krajih, kakor na Krasu, na Vipavskem in v Brdih.

NA VIPAVSKEM